

bistands- aktuelt

nr 1 februar
2010

UTVIKLINGSPOLITIKK

FOTO: SCANPIX/AFP

USA varsler
ny bistandsgiv

Side 18

www.bistandsaktuelt.no

Antallet tips om svindel med bistand øker, men utviklingsminister Erik Solheim tror ikke at korrupsjon er et økende problem.

ILLUSTRASJONSFOTO: SCANPIX/CORBIS

Strøm av korrupsjonstips til UD

■ 101 nye saker på ett år. Det er status for Utenriksdepartementets varslingstjeneste for korrupsjon per siste årsskifte. De aller fleste sakene dreier seg om bistand.

■ Utviklingsminister Erik Solheim aviser at norsk bistand har et voksende korrupsjonsproblem. – Økt oppmerksomhet og mer bevissthet rundt korrupsjon ligger bak, sier han.

■ Stiftelsen Foundation for Co-Existence i Sri Lanka er blant de som har fått merke den nye, tøffere holdningen i Utenriksdepartementet. Hovedsponsor Norge har stanset videre bevilgninger med henvisning til «svake økonomirutiner». De siste månedene er om lag 120 ansatte sagt opp.

■ – Korrupsjonskamp er bra, men kravene som stilles er lite tilpasset virkeligheten i land som Sri Lanka, sier stiftelsens mangeårige styreleder Kumar Rupesinghe. Han mener fredsstiftelsen er blitt utsatt for grov urett. Nå vil han ta saken opp med Stortingets utenrikskomité.

Side 8-9

B-Post Abonnement

RETURADRESSE: Bistandsaktuelt,
boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

SOSIALE MEDIER

Twitter og
sms endrer
innsamlings-
markedet

Side 4-5

PORTRETT

Solheims
nye
utviklings-
direktør

Side 3

HELSE

Usikker
effekt av
globale
helsetiltak

Side 10

ØKONOMI

Selvsikre
etiopiere
noterer
rekordvekst

Side 22-23

foreligger mistanke om bistandssvindler. Han understreker at mange av sakene fortsatt er under behandling og at det generelt i slike saker er svært vanskelig å finne ut nøyaktig hvor mye penger som er brukt.

Ifølge Glenne skyldes dette blant annet at Norge i en del tilfeller er en av flere givere, noe som gjør det vanskelig å vite nøyaktig hvor mye av «de norske pengene» som eventuelt er misligholdt. Ofte kommer det også tips som er generelle, tips hvor varsleren ikke vet hvor mye penger som kan være brukt på feil måte.

Åtte anmeldt. – Det ligger i disse sa-

kenes natur at det er svært vanskelig å vite hvor mye som eventuelt er misligholdt. Det jeg er mest opptatt av er at vi har et system som gjør sjansen for at penger blir borte så liten som mulig, at vi har gode preventive tiltak og er gode på kontroll-siden, sier Glenne.

Av de 172 sakene Sentral kontrollenhet har registrert er 60 ferdigbehandlet. Av disse ble åtte anmeldt til politiet. I 31 saker ble det reist krav om tilbakebetaling av norsk støtte. Til sammen er om lag 9,5 millioner kroner tilbakebetalt så langt ■

er blitt benyttet til andre formål enn de som det har vært søkt om støtte til.

– Det ville ha blitt oppdaget av våre revisorer dersom støtte til øremerkede formål var blitt benyttet i strid med intensjonene, sier han.

35 millioner kroner. Fredsstiftelsen FCE og dens om lag 200 ansatte har i all hovedsak vært finansiert av norske og britiske midler. Norge har stått for 75 prosent av finansieringen. Stiftelsen har arbeidet med freds- og forsoningsarbeid og gjenoppbygging etter tsunamien som rammet Sri Lanka i desember 2004. Blant annet har den arbeidet med landspørsmål og konfliktløsning mellom folkegrupper. Til sammen er det siden 2004 blitt utbetalt om lag 35 millioner kroner i norsk støtte til FCE, fordelt på flere tilsagn.

Det var 13. oktober i fjor at Utenriksdepartementet ga beskjed om at kontrakten var sagt opp. Dette kom ifølge FCE-stifter og styreleder Rupesinghe som et «sjokk», siden han mente at stiftelsen hadde oppfylt de ulike krav til dokumentasjon som den norske og den britiske ambassadørene hadde stilt i et brev sendt 24. juli.

Bør vente til etter revisjon? Den srilankesiske fredsforskeren er kritisk til at «kombinasjonen korrupsjonsfrykt og svak kapasitet til å håndtere

en plutselig økning i ressurstilgang skal gi grunnlag for å avslutte inn-gåtte kontrakter». Han mener at organisasjonen først burde få en mulighet til å forbedre sine systemer for økonomistyring og at partene burde blitt enige om en plan for hvordan dette kunne gjøres. Ifølge Rupesinghe burde også et kontraktsopphør vente til etter at en spesialrevisjon av en samarbeidspartners regnskaper er gjennomført.

«Samtidig sikrer dette at Utenriksdepartementets kontrollenhet bidrar til å forbedre norsk bistand – det er vanskelig å se hvordan avslutning av støtte bidrar til forandring i positiv retning og til forbedring av norsk bistand.» skriver Rupesinghe som også mener at han har fått for dårlige muligheter og for dårlig tid til å fremme sin sak overfor ambassaden og Utenriksdepartementet.

FCE-saken er ikke den eneste hvor UD med assistanse fra Sentral kontrollenhet har vedtatt å stanse økonomisk støtte til en freds- og forsoningsaktør i et konfliktland. Bistandsaktuelt skrev i forrige utgave (nr. 10-2009) om institusjonen ISPOS i Haiti som måtte nedlegge sin virksomhet i mars i fjor. Også i dette tilfellet ble svake økonomi- og kontrollrutiner brukt som begrunnelse for å stanse videre støtte til en mangeårig partner for norsk fredsarbeid. ■

Appellerte direkte til Solheim

Som et siste forsøk på å sikre støtte til videre drift av fredsstiftelsen Foundation for Co-Existence, har styreleder Kumar Rupesinghe (bildet) sendt en personlig appell til utviklingsminister Erik Solheim. Her ber han blant annet om å få dekket utgiftene til seks måneders drift av stiftelsen, inkludert lønn til de ansatte.

Solheim, som er en mangeårig bekjent av Rupesinghe etter sitt arbeid som fredsmegler i Sri Lanka, har vendt tomme ned for henvendelsen.

– Jeg har forklart Kumar Rupesinghe at det ville være upassende om den politiske ledelsen skulle gri-

pe inn på et slikt detaljnivå. Vi ønsker ikke på noen måte å innvirke på hvordan embetsverket håndterer denne saken, sier Solheim.

Utviklingsministeren kjenner fredsarbeideren Rupesinghe helt fra hans tid som forsker ved PRIO i Oslo.

Solheim sier at han gjennom årene har samarbeidet mye med Rupesinghe og at han har stor respekt for ham og hans innsats. Ifølge statsråden har Rupesinghe vært en viktig drivkraft i fredsprosessen i landet. ■

Arbeiderne ved koppergruvene i Zambia vet at mye av inntektene fra industrien havner i utlandet.

FOTO: SCANPIX / AP

Zambia går glipp av skattemillioner

Med støtte fra Norge innførte Zambia økte skatter for gruveselskapene i landet. Men etter press og som følge av finanskrisen fjernet zambiske myndigheter en viktig del av de nye skattene. Landet vil dermed kunne tape flere hundre millioner kroner i året.

■ JAN SPEED

Zambia sliter med å få full økonomisk uttelling fra kobberutvinningen nord i landet. Etter råd og støtte fra Norge innførte landets forrige president en pakke med nye gruve-skatter i april 2008. Det skulle føre til økte inntekter på over 400 millioner dollar (2,4 milliarder kroner) i året, avhengig av utviklingen i kobberprisen. På sikt ville de økte statsinntektene ha gjort landet mindre avhengig av bistand. Da finanskrisen slo til for fullt stupte kobberprisen, en gruve måtte stenge og arbeidere ble permittert. Etter press fra både gruveselskapene og deler av den nye regjeringen valgte president Rupiah Banda å trekke tilbake en viktig del av gruve-skatten.

Nå peker imidlertid kurven igjen oppover for Zambia. Sentralbanksjefen, Caleb Fundanga, mener at 2010 vil gi en vekst på sju prosent takket være økt produksjon i gruvesektoren, og nyinvesteringer i jordbruk og byggebransjen. Kobberprisene er på vei opp og ligger nå på rundt 7500 dollar per tonn.

Stort problem. – Når Zambia ikke lenger har ressursrenteskatten på plass vil landet mest sannsynlig gå glipp av store skatteinntekter i de nærmeste årene. Dette er et stort problem når landet kun får inn tilsvarende 3-5 prosent av eksportinntektene fra kobber i skatteinntekter, sier Olav Lundstøl ved Norges ambassade i Lusaka.

Han viser også til at kobber-

industrien forbruker det meste av elektrisiteten i landet. Industrien får kraft og mye annen infrastruktur til langt under kostpris. Samtidig står resten av Zambia høyst sannsynlig overfor en elektrisitetskrise i årene fremover.

– Dette er penger som kunne ha vært brukt på helse og utdanning, sier han.

Penger ut av landet. Lundstøl frykter at Zambia kan gå glipp av store inntekter.

– Hvis prisen på kobber fortsetter på dagens nivå og produksjonen øker de nærmeste årene i tråd med projeksjonene fra nye prosjekter i landet, kan det være slik at den zambiske staten vil kunne gå glipp av flere hundre millioner dollar i året, dersom de ikke i økende grad klarer å få inn mer ved bedriftsskatten, sier Lundstøl.

Aktivistene som tidligere har presset på for å få en ny skattelov i Zambia mener at mye likevel er oppnådd.

– Selv om den zambiske regjeringen har trukket tilbake en del av skattereformene er det fortsatt fire nye skattereformer igjen. Situasjonen er ikke perfekt, men fortsatt god. Landet får tross alt fortsatt inn en del ekstra skattedollar, sier Chris Hegarty i Scottish Catholic International Aid Fund (SCIAF).

I Zambia er det likevel stor misnøye blant kirke- og arbeidstagerorganisasjoner etter at gruveskatten ble svekket. De forsøker å mobilisere for å få ressursrenteskatten gjeninnført.

– Både organisasjoner og givere må nok innse at beslutningspåvirkning tar tid. Jeg tror at gruveselskapene kan presses til å betale langt mer enn de gjør i dag. Myndighetene har vært alt for svake, eller de er blitt betalt for å være svake. Vi opplever en økende korrupsjon, sier Oddbjørn Flem, Kirkens Nødhjelps stedlig representant i Lusaka.

Les mer i en utfyllende sak på bistandsaktuelt.no

Zambia vil kunne gå glipp av flere hundre millioner dollar i året.

Olav Lundstøl, Norges ambassade i Lusaka.

Usikker effekt av helsetiltak

Ekspert etterlyser grundigere evalueringer

I 2005 erklærte daværende Unicef-direktør at FN-organisasjonens kampanje for å bekjempe barnedødelighet hadde «oppsiktsvekkende resultater». Nå viser en uavhengig evaluering at kampanjen har hatt liten eller ingen effekt.

HELSE

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENE

- Jeg er urolig over manglende norske bevilgninger til å evaluere de store helsetiltakene som Norge fronter, sier forsker Knut Fylkesnes om Norges store investeringer.

Instituttlederen ved Senter for internasjonal helse ved Universitetet i Bergen mener de store helsesatsingene, som «bekjempelsen av barne- og mødredødelighet», ikke er blitt fulgt opp av grundige og uavhengige evalueringer.

- En fatal svakhet ved disse tiltakene er dessuten manglende investering i lokal kompetansebygging, sier han.

Fylkesnes mener det må satses langt mer enn i dag på såkalt implementeringsforskning, der en ser på hvordan ulike strategier virker på landnivå.

- I Norge har vi kun snakket fint om å evaluere bistand til helse, men det ble aldri lagt til rette for seriøs forskning, sier Fylkesnes.

Han mener organisasjonenes egne evalueringer ofte er lite troverdige, oftest fordi de er altfor overfladiske. Ifølge ham har det på dette området kun vært én vinner: den private konsulentbransjen.

Lokal kunnskap. Den erfarne forskeren har blant annet jobbet mye med forskning knyttet til bekjempelsen av hiv/aids. Han mener det særlig er mangelen på kompetanse lokalt i mottakerlandene som fører til at mange av de store globale helseinitiativene kan vise seg å ha dårligere effekt enn forventet.

- Skal vi oppnå gode resultater med de pengene vi setter inn, er det avgjørende at vi investerer mye i bygging av lokal kompetanse. Slike investeringer må særlig rettes inn

Statsminister Jens Stoltenberg, her på besøk i India, har frontet store, globale helseinitiativ. Nå sås det tvil om effekten av initiativene.

Resultatene utenfor Unicef-programmet var ofte bedre enn innenfor.

på å styrke det aller viktigste nivået for kunnskapsbygging - høyere utdanning og forskning. En slik langsiktig strategi er avgjørende, også for å sikre lokal styring, mener Fylkesnes.

«Oppsiktsekkende». Forskere ved John Hopkins Bloomberg School of Public Health har undersøkt effektene av Unicefs kampanje Accelerated Child Survival and Development (ACSD). Evalueringen, som nylig er gjengitt i legetidsskriftet The Lancet, viser store sprik mellom hva FNs barneorganisasjon selv hevder å ha

oppnådd, og forskernes funn i ettertid.

Unicefs kampanje for å levere integrerte helsetjenester for barn og deres mødre startet opp i 2002. Tre år senere kunngjorde daværende Unicef-direktør Anne Veneman at kampanjen i Senegal, Mali, Ghana og Benin kunne vise til «oppsiktsekkende resultater».

Ifølge Unicef hadde satsingen redusert barnedødeligheten med i gjennomsnitt 20 prosent i de områdene hvor alle ingrediensene i den integrerte helsepakken var iverksatt. Dette var blant annet vaksine-

ring av barn og gravide mødre, kampanjer for å fullamme barnet de seks første månedene, tiltak for å forhindre dehydrering ved diaré og utdeling av myggnett for å hindre malariasmite.

Målet til Unicef var at kampanjen fra 2001 til 2005 skulle redusere barnedødeligheten med 25 prosent i 11 vest- og sentralafrikanske land. Prislappen var på 27 millioner dollar.

Lav skår. John Hopkins-studien viser imidlertid, oppsiktsvekkende nok, at resultatene utenfor Unicef-pro-

Finanskrisen truer utdanningsgevinst

Økonomiske nedgangstider rammer satsingen på utdanning i verdens fattigste land. Dersom en skal nå FNs mål om utdanning innen 2015, anslår Unesco at det trengs 16 milliarder dollar årlig.

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Årlig tar Unescos uavhengige publikasjon, Global Monitoring Report, pulsen på om verden vil klare å nå tusenårsmålene om utdanning. Den nyeste rapporten fastslår at dette målet vil være umulig å nå dersom dagens innsats ikke økes kraftig.

FN-organisasjonen advarer også mot tilbakeslag for det siste tiårets framgang innen utdanning. Unesco viser til flere eksempler på slik fram-

gang. Antall barn som ikke går på skole er siden 1999 blitt redusert med 33 millioner og det innskrives nå fem ganger så mange barn ved

skolene i Afrika sør for Sahara som for ti år siden.

En femdels reduksjon. Siden 2004 har imidlertid givernes løfter om bistand til utdanning stagnert. I 2007 var nedgangen i bistandsmidler på 20 prosent. Bare i Afrika sør for Sahara anslår rapporten at det i 2009 og 2010 vil være en reduksjon i bevilgninger til utdanning på ti prosent per elev i grunnskolen.

Unesco frykter kuttene vil føre til at det blir enda vanskeligere å nå de aller mest sårbare og marginaliserte. Dette er barn som er ekskludert fra skolegang på grunn av fattigdom, kjønn, bosted, etnisitet eller funksjonshemminger. Årets rapport, «Reaching the most marginalized» er derfor særlig viet disse barna.

En generasjon «fortapte barn». Det er nemlig mangelen på framgang blant de mest marginaliserte som gjør at verden trolig ikke vil nå tusenårs målet om utdanning for alle innen 2015, en målsetning som verdens ledere ble enige om i 2000.

Unesco frykter nå at de aller mest vanskeligstilte skal forbli en generasjon «fortapte barn» - uten mulighet til skolegang.

Ifølge rapporten har 221 millioner barn i dag et annet morsmål enn skolens undervisningsspråk. Dette er én av årsakene til at barn fra minoritetsgrupper presterer dårlig eller slutter skolen før fullført grunnutdanning. 14 millioner barn mellom fem og 17 år er dessuten på flukt fra konflikter. Millioner av disse mangler et godt utdanningstilbud. ■

LANGT IGJEN TIL TUSENÅRSMÅLENE

■ Dersom ikke givere og nasjonale myndigheter i utviklingsland prioriterer utdanning høyere, vil det ifølge Unescos årlige publikasjon Global Monitoring Report fremdeles være 54 millioner barn og 71 millioner voksne uten skolegang i 2015.

■ Det er fortsatt langt igjen til målsetningen om å halvere antallet voksne som ikke kan lese og skrive. 759 millioner voksne anslås i dag å være analfabeter. To tredjedeler av disse er kvinner.

■ Altfor mange barn går flere år på skolen uten å lære å lese og skrive. I noen land i Afrika sør for Sahara peker rapporten på at unge etter fem års skolegang har 40 prosent sjans for ikke å kunne lese og skrive.

UTDANNING

Norsk gigantsatsing på skog i Mosambik

FOTO: LIV R. BJERGNE

grammet ofte var bedre enn innenfor. I Benin bidro Unicef-programmet kun med å redusere barnedødeligheten for barn under fem år med 13 prosent. I de områdene i Benin som ikke var omfattet av kampanjen, falt derimot dødeligheten for barn med 25 prosent.

Samme tendens kunne forsker-teamet spore i nabolandet Mali: Her falt barnedødeligheten med 24 prosent i de distriktene hvor Unicef arbeidet, mot 31 prosent i landet for øvrig.

Forskerne fant heller ikke positive endringer i riktig behandling av lungebetennelse hos barn, diaré og malaria i de områdene som var omfattet av Unicefs kampanje sammenlignet med resten av landet. Heller ikke for ernæringsstatusen kunne forskerne spore framgang i Unicefs kampanjeområder.

Sammensatte årsaker. I evalueringsrapporten pekes det på flere årsaker til at Unicef-kampanjen ikke har hatt bedre effekt.

Forskerne mener blant annet at det ikke er blitt bevilget tilstrekkelig med ressurser til de direkte årsakene til barnedødelighet, som lungebetennelse, diaré og malaria.

Mangel på myggnett gjorde at den delen av Unicef-kampanjen som var knyttet til bekjempelse av malaria, aldri fikk full uttelling.

Evalueringsrapporten peker videre på at den underliggende årsaken til minst én tredel av alle dødsfall hos barn, underernæring, aldri var en del av Unicefs kampanje.

Det hjalp heller ikke på barnedødelighetstallene at kampanjene for fullamning i barnets seks første måneder i Benin og Mali, viste seg å være langt mer aktive i de områ-

dene som ikke var omfattet av Unicef-kampanjen enn i FN-organisasjonens kjerneområder.

Evalueringsteamet mener også at Unicef og deres partnere i for liten grad klarte å sette tilstrekkelig fokus på barnedødelighet og bidra til politiske endringer som kunne ha bedret situasjonen for mødre og barn.

Mangelfull investering. John Hopkins-studien påpeker en tydelig mangel på lokal kompetansebygging, eksempelvis i form av utilstrekkelig opplæring av lokale helsearbeidere.

- Dersom helsepersonell hadde fått god opplæring og oppfølging, kunne livet til mange barn med lungebetennelse, diaré eller malaria vært reddet, sier én av forfatterne bak rapporten, Jennifer Bryce, til BBC.

Til tross for at avstanden er stor mellom de resultatene som Unicef i 2005 hevdet å ha oppnådd og forskernes funn i ettertid, avviser Unicef at satsingen er mislykket.

- Målet for satsingen har hele tiden vært å oppmuntre landenes myndigheter til å iverksette tiltak over hele landet, sier Unicefs leder for helse, Mickey Chopra til BBC.

Han forteller at den integrerte helsepakken har bidratt til en økning generelt i bruken av vaksiner, vitamintilskudd og malarianett.

- Den generelle økningen er en suksess som følge av programmet, mener Chopra.

Bedre evaluering. I en lederartikkel tar The Lancets redaktør, Richard Horton, opp det skrikende behovet for å foreta grundige evalueringer av de mange store helseinitiativene. Han vil nå ta initiativ til å danne en allianse mellom helseeksperter i det akademiske miljøet og Verdens helseorganisasjon (WHO) for å publisere en serie med evalueringsrapporter som ser på effekten av de globale helsetiltakene.

Norads avdelingsdirektør for helse og aids, Paul Fife er enig i at det er behov for bedre og grundigere evalueringer.

- Vårt resultatfokus fordrer at vi er villige til å legge inn ressurser til forskningsbaserte evalueringer. Satsingen her har som helhet ikke stått i forhold til de ressursene som brukes på å gjennomføre globale helse tiltak, sier han.

For å få flere evalueringer som ser på effekten av globale helse tiltak, bevilger Norad nå som del av Norges globale helsesatsing, 15 millioner årlig til Alliance for Health Policy systems and Research i regi av Verdens helseorganisasjon (WHO). ■

NORSK HELSEBISTAND

■ I bistandsbudsjettet for 2010 har regjeringen avsatt i underkant av 1,6 milliarder kroner til globale helse- og vaksineinitiativer.

■ De norske midlene kanaliseres gjennom blant andre Den globale vaksinealliansen GAVI, Det globale fondet for bekjempelse av aids, malaria og tuberkulose (GFATM), Unicef og Verdens helseorganisasjon, WHO.

Et norsk selskap skal utvikle det største nye skogsområdet i Afrika. I det sentrale Mosambik skal det plantes skog på et område som er over fire ganger større enn Oslo.

■ JAN SPEED

MILJØ Green Resources AS fikk nylig en 50-årig leasingkontrakt med myndighetene i Mosambik. Kontrakten gir selskapet rett til å utvikle 126 000 hektar med eukalyptustrær i Nampula-provinsen, ikke langt fra havnebyen Nacala. I tillegg skal selskapet bistå lokale jordeiere og selskaper med å utvikle ytterligere 54 000 hektar i et område med gress-sletter og nedslitte skogsområder. En naturskog og et våtmarksområde skal bevares som naturvernsoner.

- Når skogen først er plantet og har vokst seg til er dette en av de beste plassene i verden til å ha en treverksindustri, sier administrerende direktør Mads Asprem i Green Resources til Bistandsaktuelt.

Ifølge landets viseminister Luis Covane skal «selskapet etablere en plantasje for produksjon av papir, vedprodukter og trekull, og vil også bidra med strømforsyning. Noe av jorda som er tildelt selskapet skal brukes til matproduksjon.»

Prosjektet har store ambisjoner: ■ Det skal investeres nesten 12 milliarder kroner over en 15-årsperiode. Det meste av dette går til bygging av sagbruk og industriell infrastruktur.

■ Håpet er at dette skal generere årlige inntekter på nærmere én milliard kroner og øke Mosambiks brut-

to nasjonalprodukt med fem prosent.

■ Prosjektet skal gi direkte sysselsetting til 12.000 personer.

■ Dersom møbel-, vindu- og dørproduksjon oppstår i tilknytning til de nye sagbrukene vil det kunne gi jobber til ytterligere 10 000 personer.

Selskapet har forpliktet seg til å drive samfunnsutviklingsprosjekter med nye veier, havneanlegg, skoler, helsesentre, jordbruksstøtte og skogplanting i lokalsamfunnene.

Prosjektet, kalt Lurio, vil ifølge selskapet kunne absorbere 30 millioner tonn CO₂. Selskapet vil søke FN om sertifisering for karbonkvoter(CER). Dette vil de etter hvert kunne omsettes til store verdier. Dagens sertifiseringsordning går ut i 2012, slik at prosjektet vil være avhengig av at en ny ordning er på plass.

- Ingen har hittil plantet en slik skog i Afrika. Inntekter fra karbonfangst er en vesentlig del av finansieringen av prosjektet, sier Asprem i Green Resources. Dersom ikke en slik internasjonal finansieringsordning kommer på plass, vil prosjektet få økonomiske problemer. Selskapet er avhengig av nye investorer.

Ifølge Mosambiks nyhetsbyrå AIM hadde Green Resources opprinnelig søkt om 210 000 hektar jord.

AIM melder at et område på 173 000 hektar er tildelt det portugisiske papierselskapet Portucel i den sentrale Zambezia-provinsen.

Bruk av eukalyptustrær er populært i slike prosjekter fordi de vokser raskt, men i nabolandet Sør-Afrika er bruk av eukalyptus i nærheten av våtmarksområder svært omstridt, fordi trærne suger til seg mye vann. ■

Kvinner utestenges fra fredsprosesser

Økt norsk press for å få kvinner med i forhandlinger

Selv om kvinner rammes hardest av krig og konflikt, har de knapt hatt noen offisiell rolle i fredsprosesser rundt om i verden de siste ti årene. Ingen av FNs forhandlingsledere har vært kvinner.

■ JAN SPEED

En gjennomgang utført av FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM) viser hvordan kvinners deltagelse i 21 utvalgte fredsprosesser i årene 1992 til 2008 var svært lav – også i prosesser der Norge har vært en støttespiller.

■ Kun 2,4 prosent av de som undertegnet fredsavtalene var kvinner.

■ Ingen av de FN-støttede fredsamtalene hadde kvinner som ledende fredsforhandlere.

UNIFEM påpeker at det har vært vanskelig å finne detaljert informasjon om sammensetningen av de ulike fredsdelegasjonene. I de elleve tilfellene der FN-organisasjonen fant tall på dette, var det kun 7,6 prosent av delegasjonene som bestod av kvinner.

– Kvinners deltagelse i fredsprosesser har vært marginal. Det er heller ikke særlig oppløftende å se hvordan kvinners situasjon ivaretas etter katastrofer eller konflikter. 70 prosent av ofrene i krig er kvinner og barn og 80 prosent av verdens flykninger er kvinner og barn. Det i seg selv tilsier at kvinners plass i forhandlinger er viktig, sier seksjonssjef Gro Lindstad i UNIFEM i New York.

Organisasjonen har sett på FNs kartlegging av behovene etter en rekke konflikter. Selv om kvinners situasjon og behov blir beskrevet i oversiktene, er det bare åtte prosent av de aktuelle budsjettene som faktisk nevner kvinners behov.

Selv om Norge og FN allerede i 2000 vedtok i Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 at «kvinner må delta i alle elementer av fredsprosesser, spesielt fredsforhandlinger», er dette altså bare i svært begrenset grad blitt iverksatt.

Mer seksuell vold. – Når kvinner ikke tas med i fredsforhandlinger, viser det seg at forhandlere mangler ekspertise i forhold til å adressere kvinners perspektiver. Kun fem fredsprosesser har referert til bruk av seksuell vold som en militær og politisk taktikk, selv om hyppighe-

Kvinner er de som rammes hardest av væpnede konflikter. Men selv når FN står sentralt i fredsarbeidet blir deres interesser oftest ikke ivarett.

FOTO: UN PHOTO/TIM MCKULKA

77 Kvinners deltagelse i fredsprosesser har vært marginal.

Gro Lindstad i UNIFEM.

ten i bruk av seksuell vold øker, og at volden blir mer brutal, sier Lindstad.

Hun påpeker at kvinners perspektiver må med, fordi det handler om å få delta i avgjørelser som får konsekvenser for deres liv og fremtid.

– Kvinner må ha lik mulighet og rett som menn til å bestemme utformingen av fredsforhandlinger. Gjenoppbygging etter konflikt gir også mulighet til å styrke likestilling gjennom lovreformer og endringer i juridiske og politiske styringsprosesser, sier Lindstad

Langt igjen. I FN-rapporten blir Norge nevnt i tre sammenhenger:

■ Norske Heidi Johansen og svenske Anna Sundström fra EU, var utenforstående vitner under Ugandas hittil mislykkede fredsforhand-

linger med Herrens motstandshær (LRA).

■ Under Darfur-forhandlingene i Abuja (2008) støttet UNIFEM, Norge og Sverige en delegasjon på 30 kvinner som ble betraktet som «tekniske rådgivere». Det var kvinner i alle de tre delegasjonene.

■ Norge var en sentral støttespiller under fredsforhandlingene i Sudan mellom opprørsbevegelsen SPLM og myndighetene i Khartoum i 2005. I rapporten til UNIFEM beskrives situasjon: «SPLM hadde noen få kvinner blant delegatene i Machakos og i senere forhandlingsrunder. De ble hentet inn på kort varsel, var dårlig forberedt og oversett. I Nativasha var kvinneorganisasjonene tvunget til å til å presentere deres innspill til partene ved å dytte ark med forslag inn under den stengte døren til forhandlingslokalet.»

– Tallene fra UNIFEM viser at det fortsatt er en vei å gå. Vi må være på vakt slik at FNs resolusjon 1325 blir etterfulgt. Det må arbeides slik at norske ambassader er oppmerksomme på dette og at lokale organisasjoner vet om dette, sier styreleder Ågot Valle i FOKUS - Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål, som nylig ble en nasjonalkomite for UNIFEM.

UNIFEM-rapporten trekker imidlertid fram ett positivt eksempel fra nyere tid som Den afrikanske unionen står for. Graca Machel fra Mosambik var en av tre forhandlere under Kenya-krisen i 2008. Forhandlingene ble blant annet støttet av Norge. ■

RESOLUSJON 1325

■ Det er ti år siden FNs sikkerhetsråd vedtok resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

■ For første gang i FNs historie tok Sikkerhetsrådet stilling til spørsmål omkring kvinners rolle og erfaringer i væpnet konflikt.

■ Resolusjonen har som overordnet mål å øke kvinners deltagelse og innflytelse i arbeidet med å forebygge, håndtere og løse konflikter.

■ Resolusjonen skal også bidra til å ivareta kvinners menneskerettigheter under flukt, i krig og konflikt og integrere kjønnspektivet i fredsbyggende arbeid.

■ Den er fulgt opp av flere nye og skjerpene resolusjoner.

Kvinner er med i forhandlinger i Filippinene

RESOLUSJON 1325

Kvinner er med i forhandlingsdelegasjonene i Filippinene der Norge er tilrettelegger. Det er det eneste fredsoppdraget som Norge har for tiden.

– Filippinene er et unntak, dessverre. Det er en lang vei å gå for å få kvinner mer med i fredsforhandlinger. Vi jobber med å styrke kvinneperspektivet i sammenhenger der Norge er med, sier Gry Larsen, statssekretær i Utenriksdepartementet med fokus på oppfølging av FN-resolusjon 1325. UD har satt ned en egen arbeidsgruppe for å følge opp spørs-

77 Filippinene er et unntak, dessverre.

Gry Larsen, statssekretær i Utenriksdepartementet.

målet om kvinner i konfliktområder og seksualisert vold.

I fjor sommer tok Norge initiativ til å samle fredsforhandlere fra hele verden. Der holdt FNs tidligere nødhjelpssjef Jan Egeland og Gry Larsen kollokvier for å sette fokus på seksualisert vold og behovet for kvinneperspektiver i utformingen av fredsavtaler.

De siste ti årene har Norge også vært tilrettelegger under forhandlinger i Sri Lanka og i Colombia.

– I Sri Lanka inviterte vi en undergruppe for å diskutere kvinne-

relaterte saker, mens i Colombia trakk vi inn lokale kvinnegrupper. På dette området må vi stadig spørre – er vi flinke nok? Vi er ganske gode, men har ambisjoner om å bli enda bedre, sier Larsen.

Hun tror at det vil nå i økende grad være mulig å få satt ut i livet FNs resolusjon 1325.

– Jeg hadde nylig samtaler med likestillingsfolkene i Utenriksdepartementet i Washington. USA kommer til å ha mye fokus på kvinners rettigheter i deres nye utviklingspolitikk, understreker Larsen. ■

Rangert som nummer 139 av totalt 179 er Pakistan ifølge FN fortsatt ett av verdens fattigste land.

FOTO: SCANPIX/AFP PHOTOS, ARIF ALI

«Pilot Pakistan» avvikles

Skuffelse i innvandrer miljøet over UDs beslutning

For å fri til innvandrer miljøet og trekke dem med i bistandsarbeidet opprettet norske myndigheter «Pilot Pakistan». Nå avvikles særordningen. Innvandrerorganisasjonene frykter de vil tape konkurransen om offentlig støtte med etablerte, norske organisasjoner.

– Det blir som å sette proffe opp mot amatører, mener en av pilotdeltakerne, Fashim Naeem.

Det blir som å sette proffe opp mot amatører.

Fashim Naeem,
pilotdeltaker.

met. Mange av de nye organisasjonene trenger likevel mer tid. De vil ikke klare seg i konkurranse mot de store, norske aktørene. De vil få bank, fastslår Naeem. Han får støtte av Alice Ennals, som er prosjekt-kordinator for Pilot Pakistan i Utviklingsfondet. Hun har hatt fulltidsjobb med å veilede og følge opp deltakerne i pilot-prosjektet.

– Det som kommer etter Pilot Pakistan må gi diasporaorganisasjonene en reell sjanse. Hvis ikke vil mange bli skuffet, sier Ennals. Hun mener «Pilot Pakistan» har vært viktig første skritt for diasporamiljøenes møte med norske myndigheter, og at modellen i en eller annen form burde utvides til å gjelde også andre land.

– Ikke minst har det vært viktig for organisasjonene at de har fått anerkjennelse for det omfattende frivillige arbeidet som gjøres.

Ikke slutten, lover Solheim. Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim mener samarbeidet med diasporaorganisasjonene både har vært og er spennende.

– Dette er ikke slutten. Å få innvandrer miljøet inn i norsk bistand bringer med seg noe nytt og spennende. Dette er bare begynnelsen, lover Solheim.

Denne våren skal Utenriksdepartementet og Norad gå gjennom og se på erfaringene fra Pilot Pakistan-prosjektet. Solheim vil avvente disse tilbakemeldingene før han trekker konklusjoner om erfaring-

ene så langt.

– *Hvorfor velger dere å avslutte pilotprosjektet framfor at ordningen utvides til andre diasporamiljøer?*

– Fordi vi mener det er viktig at diasporamiljøene kobler seg tettere på de normale prosessene.

– *Tror du disse organisasjonene vil klare å konkurrere om midler i konkurranse med store, etablerte organisasjoner?*

– Her må vi tilskynde kontakt mellom diasporaorganisasjonene og de store proffe, norske. Vi kan ikke skrive ut sjekker til mange små organisasjoner.

– *Diasporaorganisasjonene mener fortsatt øremerking må til. Hvordan stiller du deg til det?*

– Vi må ta en dialog med Norad i forhold til søkere og fordeling av midler. Øremerking kan være ett alternativ. Et annet er at norske, frivillige organisasjoner i sine søknader kobler seg opp mot diasporamiljøet, mener Solheim.

– *Forventningene som Pilot Pakistan har skapt i diasporamiljøet er høye. Gikk dere for høyt ut på banen?*

– Det skal være usagt. Men vi ønsker en fortsatt klar og sterk dialog med diasporamiljøene om bistand i deres opprinnelsesland, sier Solheim.

Ingen særbehandling fra Norad. – Diasporaorganisasjonene må tilfredsstillte de kravene vi stiller for å få offentlig støtte, og vil ikke få noen særbehandling, sier Norad-direktør Terje Vigtel i avdeling for sivilt samfunn.

Han vil fortsette særordningene med øremerkede midler til innvandrerorganisasjoner.

– Nei, det blir feil å lage et eget regelverk for denne gruppen. Det er ikke noe hokus pokus ved Norads regelverk. Derfor gjør vi heller ingen unntak, sier Vigtel.

Norad har imidlertid en klar målsetning om å involvere diasporamiljøene sterkere i bistanden.

– Høy politisk profil har betydd mye for Norads arbeid videre overfor diasporamiljøene. Norad kommer derfor til å jobbe videre med å få flere innvandrerorganisasjoner inn i bistanden, sier Vigtel. ■

Terje Vigtel,
avdelingsdirektør
i Norad.

«PILOT PAKISTAN»

■ «Pilot Pakistan» ble lansert i juni 2008. Innvandrerorganisasjoner kunne få «drahjelp» i form av økonomiske støtte fra norske myndigheter tilsvarende det beløpet organisasjonen selv klarte å samle inn. Minstekravet for innsamlede midler ble satt til 100 000 kroner.

■ Prislappen på prosjektet er fire millioner kroner. Av dette er 1,7 millioner kroner blitt delt ut til organisasjoner og nesten én million kroner brukt på opplæring.

■ I 2008 var det tre pakistanske innvandrerorganisasjoner som fikk støtte gjennom Pakistan-piloten og seks i 2009.

NOTISER

Chile medlem av OECD

Chile signerte i januar tiltredelsesavtalen for å bli medlem av Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), melder Utenriksdepartementet. Landet er dermed det første i Sør-Amerika som kommer inn i det gode selskap. Chile har hatt sterk økonomisk vekst siste ti år og har gjennomført en rekke sosiale reformer. OECD har nå 31 medlemmer. ■

Urfolk blant verdens fattigste

En ny FN-rapport viser at urfolk er blant klodens fattigste og mest marginaliserte mennesker, skriver Regnskogfondet på sine hjemmesider. Urfolk utgjør bare fem prosent av verdens samlede befolkning. Allikevel er en tredjedel av de 900 millioner aller fattigste i verden urfolk, ifølge FN-rapporten «State of the worlds indigenous peoples» som ble lansert i januar. Dette er første gang FN har laget en statusrapport for forholdene for verdens urfolk.

Nordlige Jemen glemt

Røde Kors advarer om at manglende støtte til befolkningen i det nordlige Jemen kan føre til en langvarig humanitær krise.

– Vi ser en forandring av situasjonen for sivile i området hvor konflikten herjer. Hvis ikke det internasjonale samfunn kommer på banen og i større grad støtter befolkningen i nordlige Jemen, kan dette området havne i en langvarig humanitær krise som også vil hindre utvikling i landet, advarer generalsekretær i Røde Kors, Børge Brende.

Konflikten er blitt forsømt lenge. Situasjonen er blitt mye verre på grunn av fattigdom og mangel på vann og mat, sier Brende. ■

Suu Kyi løslates?

Ifølge Den norske Burmakomité skal en burmesisk minister ha sagt at Aung San Suu Kyi vil bli løslatt i november i år.

– Hvis nyheten om løslatelse i november stemmer, er det ikke positivt for Aung San Suu Kyis anke på husarresten, sier Inger Lise Husøy, daglig leder i Den norske Burmakomité.

Dommen på 18 måneders husarrest ville uansett ha gått ut i november. Juntaen i Burma planlegger valg i 2010, men har ikke annonsert tidspunkt. Det har tidligere kommet informasjon om at valget vil bli holdt i oktober, men verken dette eller den siste meldingen om en mulig løslatelse av Suu Kyi i november er bekreftet av uavhengige kilder. ■

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Det manglet ikke på store ord om viktigheten av å koble migrasjonsspørsmål, utvikling og de norske innvandrer miljøene da miljø- og utviklingsminister Erik Solheim og statssekretær i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Libe Rieber-Mohn, i juni 2008 lanserte «Pilot Pakistan». Det norske bistandssystemet skulle trekke til seg kompetanse i innvandrer miljøene. Prosjektet skulle bidra til økt giverglede hos innvandrerne, det såkalte diasporamiljøet, slik at de kunne bidra til utvikling i hjemlandet. Erfaringene skulle brukes i møte med diasporamiljøer også fra andre land.

– Prosjektet har skapt store forventninger. Det er blitt satt i gang mange nye prosjekter. Men når ordningen nå faller bort, frykter jeg at mange av disse legges på is, sier Fashim Naeem, som sitter i konsultasjonsrådet for pilotprosjektene.

Mange skuffet. Han mener norske myndigheter bør sørge for en fortsatt øremerking av midler til diasporaorganisasjoner også etter at pilotprosjektet avsluttes.

– I dag er det bare to pakistanske diasporaorganisasjoner som kvalifiserer til støtte via Norads bevilgning til sivilt samfunn. For mange er det å skulle skrive søknader og følge Norads prosedyrer et mareritt. Gjennom pilotprosjektet har de fått økt kjennskap til det norske syste-

Ofrer helsa for ølfirmaene

Mens ølgiganter nekter å gi opp praksisen med «øljenter»

SIEM REAP (b-a): Ølselskaperne kjemper om markedsandeler i fattige land. I Kambodsja alene jobber flere tusen kvinner med å promotere øl for blant annet Carlsberg og Heineken.

■ I KAMBODSJA:

MARTA CAMILLA WRIGHT (TEKST)
OG GØRIL TRONSDEN BOOTH (FOTO)

BEDRIFTERS SAMFUNNSANSVAR

Ved inngangen sitter noen lettkleddede jenter med ansikter stive av sminke. Over dem stråler navnet på karaokebaren - Dreamworld. Det er det eneste som lyser. Rundt er det bekmørk kveld i turistbyen Siem Reap, som ligger en liten tuktuk-tur fra tempelområdet Angkor Wat. Innenfor døren sitter dusinvis av kvinner i sofaer. De venter på festglade kambodsjsanske menn som skal komme til «drømmeverdenen».

En gruppe menn kommer, og blir vist inn på et avlukket rom. Jentene stimler inn, stiller seg opp på rekke langs veggen, og plukkes ut til å være mennenes selskapsdamer for kvelden. Inne på rommet drikkes det øl, flørtes og synges til musikkvideoer.

Drømme-Mom. På Dreamworld jobber Srey Mom. Hun er ølpromotør, eller «øljente», som de blir kalt lokalt. Når kundene velger henne som selskap for kvelden, selger hun dem kun ett bestemt ølmerke. Mom selger merket Leo, et thailandsk øl som lages av ølgiganten Singha. For å få kundene til å drikke mest mulig har hun sin sjarm og sitt utseende å spille på. Og ikke minst sin evne til selv å drikke øl.

- Før kunne jeg drikke mye, gjerne en kasse på en kveld. Men jeg begynner å bli gammel, nå klarer jeg ikke mer enn 4-5 flasker. Jeg mister kunder på den måten, sier hun bekymret.

Mom har begynt å mislike jobben på Dreamworld karaokebar. Det er hardt å tjene penger på å feste. 31-åringen får akkordlønn. Mom må derfor selge så mye øl som overhodet mulig fra «Dreamworld» åpner klokken sju om kvelden og til de siste gjestene vakler hjem ved ett-totiden på natten.

Underbetalt. Som i resten av Kambodsja har Siem Reap et stort utvalg av barer med mange jenter som jobber med å få gjestene til å leske strupen med bestemte øltyper. Noen jobber for europeiske selskaper som Heineken og Carlsberg, andre for asiatiske ølmerker.

Ifølge den ikke-statlige organisasjonen Sirchesi, som jobber for å begrense spredningen av hiv i Siem Reap, blir denne yrkesgruppen elendig behandlet. De er så underbetalt at mange ser seg nødt til å ty til prostitusjon. Risikoen for å bli smittet av hiv-viruset er stor. Organisasjonen mener at nærmere en fjerdedel av jentene dør som følge av aids og andre sykdommer relatert til ølselgerjobben. Alkoholisme og alkoholrelaterte helseproblemer er vanlig. Ifølge en undersøkelse gjennomført av Sirchesi i 2008, drakk «øljentene» gjennomsnittlig mellom fem og åtte alkoholenheter 27 dager hver måned. En enhet tilsvarer en vanlig halvflaske pils. Norske helsemyndigheter anbefaler maks to enheter per

Srey Mom (t.h.) og hennes tre kollegaer Srey Lea (f.v.), Srey Lea og Pon Tida, viser sine arbeidsmetoder til Bistandsaktuelt.

77 En av mine eks-kollegaer fikk store alkoholproblemer. Nå er hun død.

Rat Yuthat, tidligere «øljente».

dag for kvinner. Jentene som selger øl, tjener i snitt omkring 70 dollar i måneden, ifølge Sirchesi. Organisasjonen regner med at kvinnene trenger minimum 120 dollar for å klare seg. Gjennomsnittlig forsørger hver av kvinnene som selger øl 3,5 personer.

Mye hiv. - Jentene aksepterer menn som vil kjøpe sex på grunn av den lave lønna, forklarer Sarath Kros, leder for Sirchesi og underdirektør for helse i Siem Reap provinsen.

Kros har jobbet med hiv/aids-arbeid i provinsen i flere år, og jobber derfor med de såkalte indirekte sexarbeiderne som «øljentene» regnes som.

- Vi har jobbet hardt med å få ølselskaperne til å bedre tilstandene, sier hun.

Organisasjonen har dessuten jobbet frem et program der kvinner som ønsker det, kan få seg jobber i hotellbransjen og samtidig få opplæring i basiskunnskap som lesing, skriving og engelsk.

- Det er alvorlig risiko jentene utsettes for. De er tvunget til å drikke, og i påvirket tilstand mister de noe av kontrollen. Terskelen til prostitusjon blir lavere. Hiv-raten er høyere i Siem Reap enn i den nasjonale statistikken, sier Kros.

Alkoholproblemer. - Jeg har proble-

Rat Yuthat (30) jobber som stuepike på hotell Majestic Angkor. Hun valgte å slutte som «øljente» på grunn av de tøffe arbeidsforholdene.

mer med å holde det gående, forklarer spede Mom, som måler sånn cirka 1,60 på sokkelesten og neppe veier mer en 50 kilo.

- Om morgene må jeg ta meg en øl for å føle meg i bedre form. Jeg MÅ klare å drikke øl for å få kundene til å drikke enda mer øl.

Rommet er glissent, men har

eget bad. En stor tv-skjerm fyller en fjerdedel av rommet. Vi setter oss, og får servert øl. Mom og de andre jentene finner en lokal hit på karokemaskinen. To av kollegaene hennes, Srey Lea og Pon Tida, synger duett for oss. Det er også en del av jobben. Synge og underholde kundene når de ønsker det. Mom forteller at hun ikke klarer seg på det hun tjener på å selge øl.

- Nei, det går ikke. Jeg må låne penger, sukker hun.

Mom er skilt og har to barn - et på elleve og et på fire. Moren hennes passer dem når Mom er på jobb. Og det er hun hver kveld. I prinsippet skal hun som ølpromotør ha fire fridager i måneden. Men slik blir det ikke alltid.

Dårlige arbeidsforhold. Leder for interesseorganisasjonen Solidarity Association of Beer Promoters in Cambodia, Seang Chanseng, tegner et nokså dystert bilde av arbeidsforholdene til jentene.

- Ølpromotørene får helseproblemer og sikkerheten er dårlig. Jenter som utsettes for vold blir ofte ikke beskyttet. 40-50 prosent av jentene har helseproblemer, flesteparten relatert til leveren, lister Chanseng opp.

En undersøkelse laget av organisasjonen Care i 2005, viste at 83 prosent av jentene som selger øl hadde

blitt seksuelt trakassert, 54 prosent hadde blitt utsatt for fysisk vold, 60 prosent hadde opplevd trusler og 38 prosent hadde blitt tvunget til sex på arbeidsplassen. Nyere undersøkelser gjort av Sirchesi i Siem Reap-området viser lite tegn til bedring.

Ny jobb. På hotell Majestic Angkor i Siem Reap jobber Rat Yuthat (30) som stuepike. Før solgte hun øl på de lokale barene. Den nye jobben fikk hun via programmet til den lokale organisasjonen Sirchesi. Hun valgte å slutte som «øl jente» på grunn av de tøffe arbeidsforholdene.

– Særlig var det vanskelig at kundene tvang seg på, tok på meg og tvang meg til å gjøre ting jeg ikke ville. Når jeg nektet å ligge med dem, fulgte de etter meg når jeg gikk hjem fra jobb om natten, forteller Yuthat.

Hun er glad hun er ferdig med trakassering og alkohol.

– Det er mange som får problemer. En av mine tidligere kollegaer fikk store alkoholproblemer. Nå er hun død, sier hun.

På Dreamworld er Mom i gang med å få kunder til å kjøpe «hennes» ølmerke. Hun ler og fjoller sammen med de andre jentene og er vennlig selv. Ennå er kvelden ung og kundene lar vente på seg. Mange av jentene sitter fortsatt i sofaene ved inngangen og venter. ■

Fattige kår er blant grunnene til at mange kvinner i Kambodsja jobber som øl selgere. Her fra en landsby i nærheten av Sihanoukville.

– Ville hatt det verre uten oss, hevder Heineken og Carlsberg

■ MARTA CAMILLA WRIGHT

Ifølge hovedkontorene i henholdsvis Danmark og Nederland har Carlsberg om lag 700 ølpromotører i Kambodsja, Heineken ca 200. Totalt regner man at det er omkring tre tusen ølpromotører i landet, alle kvinner. Begge selskapene hevder at jentene som selger øl ville hatt det enda verre om de ikke var ansatt hos dem. De europeiske ølgigantene vil derfor ikke slutte å bruke kvinner til å selge øl i Kambodsja, men forsøke å bedre forholdene innenfra.

Etisk initiativ. I 2006 gikk derfor noen av bryggeriselskapene sammen om et etisk initiativ, Beer Selling Industry Cambodia (Bsic), hvor blant andre Carlsberg og Heineken har bundet seg til å gi sine ansatte fast lønn og skriftlig kontrakt, skikkelige uniformer, beskytte dem mot trakassering og drikkepress og tilby helseforebyggende tiltak. Bsic samarbeider blant annet med Care International i dette arbeidet.

Uklare tall. Men selv om det er blitt tatt enkelte skritt for å forbedre de elendige arbeidsforholdene for jentene, er bryggeriselskapene og sivilsamfunnsaktører enige om at det ikke er nok. De er imidlertid uenige om resultatene av det arbeidet bedriftene har gjort for å bedre jentenes situasjon.

Ifølge Bsics egen rapport fra april 2009 har det vært fremgang. For eksempel viser deres tall at færre jenter drikker på jobben, 26 prosent drakk aldri på jobb mens tallet var 29 prosent i 2008. Heinekens egen undersøkelse hadde bedre tall. Den viste at 68 prosent aldri drakk på jobb i 2009.

En rapport laget av nederlandske Somo (Centre for research on Multinational Corporations) fant helt andre resultater. I denne undersøkelsen oppga bare seks prosent av

jentene at de ikke drakk på jobb.

Gjør så godt vi kan. Heinekens samfunnsansvars-sjef, Gijsbert Siertsema, forklarer at kvinnene er ansatt av arbeidsformidlingsbyråer på midlertidig basis, og at gjennomsnittslønna er 80 dollar (460 kroner, red.anm). Ifølge organisasjonen Sirchesi trenger imidlertid jentene som selger øl å tjene 120 dollar i måneden for unngå å havne i prostitusjon.

– Vi har undersøkt forholdene kvinnene lever i, og funnet at 80 dollar er en passende lønn, sier Siertsema, som forklarer at dersom en «øl-jente» drikker på jobb kan hun bli sagt opp og bareiere som ser gjennom fingrene med dette, kan miste medlemmene i Cambodia Brewery som kunde.

Han understreker at det er vanskelig arbeid.

– Det er holdninger og kultur i samfunnet som helhet som gjør det så vanskelig å få bedret forholdene for jentene, sier Siertsema.

Han forsvarer allikevel at Heineken bruker «øl jenter».

– Vi ønsker å forbedre innenfra. Det ville ikke hjulpet yrkesgruppen som helhet om vi sluttet med ølpromotering. Heineken ser på Kambodsja som et potensielt større marked. Skal vi være med i markedet må vi ha ølpromotører, forklarer Siertsema.

På papiret. Talspersonen for Bsic i Kambodsja, Ti Sophana, kan bekrefte at de jobber med et vanskelig felt, hvor det er vanskelig å få med seg bryggeriselskapene på å bedre forholdene for jentene.

– Det er ikke alle selskapene som bryr seg om etikk. Deres eneste interesse er fortjeneste, sier Sophana.

Også bareierne er vanskelige å få på banen.

– Vi har opplevd at de truer med

ikke å selge medlemmenes øl på grunn av våre krav, forklarer Ti Sophana.

Kambodsja spesielt ille. «Øljenter» finnes også i Thailand, Vietnam og Laos, forklarer Johan Bengtsson, som jobber i den internasjonale avholdsbevegelsen IOGT.

– Men i Kambodsja er disse kvinnene i en spesielt vanskelig situasjon på grunn av holdningene som ligger i ordet: «kvinner er som hvit bomull, menn er som diamanter.» Blir hvit bomull tilsmusset ved sex før ekteskapet, går det aldri bort, mens en mann kan pusses litt på så skinner han like flott, sier Bengtsson.

Med syv års erfaring fra regionen, inklusive to år i Kambodsja, er IOGT-rådgiveren kritisk til det han mener er selskapenes indirekte aksept av overgrep mot kvinner fordi de bruker ølpromotører til å selge varene sine.

– I Kambodsja har man et kvinnesyn og et forhold til vold som gjør at jentene som selger øl er enda mer utsatt enn i andre land. Det er en hel befolkning som er traumatisert av krig, det er større risiko for vold, og jenter er mer undertrykket enn i andre land i regionen, forklarer Bengtsson. Han fortsetter:

– Vi tror nok at bryggeriselskapene er mer opptatte av å markedsføre produktet sitt enn av å beskytte disse jentene. De burde høyne prisen på øl, gi jentene bedre lønn, stille krav til bareierne og sørge for sikkerhet for jentene, for eksempel ved hjelp av vakter. Volden i Kambodsja er mye mer brutal enn i nabolandene, fordi det er mer vanlig å bære våpen, og disse jentene må beskyttes. ■

Kilder: Sirchesi, Care International, IOGT, Forut, Heineken, Bsic, Somo, Statens Helsetilsyn

77 Skal vi være med i markedet må vi ha ølpromotører.

Gijsbert Siertsema, Heinekens samfunnsansvars-sjef.

Åpner for samarbeid med Taliban

Vesten desperat etter løsning i Afghanistan

Spillet om en diplomatisk løsning på Afghanistan-krigen fortsetter. Karzai-regjeringen og USA snakker nå høyt om å gi Taliban en plass ved forhandlingsbordet.

■ INGILD TOKHEIM OG EVEN TØMTE

Ingen tror man kan vinne krigen mot Taliban. Det synspunktet er gammeldags, sier Kristian Berg Harpviken, direktør for Institutt for fredsforskning (PRIO).

USAs hovedprioritering er uansett amerikansk sikkerhet. Hendelser den siste tiden, blant annet i Jemen, har tvunget frem en del nytenking. Man stiller spørsmål ved betydningen av Afghanistan som en base for al-Qaida.

Klare for forlik. Da politiske og militære ledere møttes på London-konferansen i slutten av januar, var det Afghanistans fremtid som stod på agendaen. Mest oppmerksomhet fikk et initiativ om å belønne Taliban-soldater som frivillig legger fra seg våpnene.

Men samtidig åpner den afghanske regjeringen for å forhandle med Taliban-ledere og inkludere dem i det politiske livet i Afghanistan.

Vi må nå ut til alle våre landsmenn, spesielt til våre misfornøyde brødre, erklærte den afghanske presidenten Hamid Karzai under konferansen.

Shaïda Mohammed Abdali, nasjonal visesikkerhetsrådgiver i den afghanske regjeringen, mener et initiativ som bare forholder seg til fotsoldatene ikke vil være bærekraftig.

Det er ideologiske motiver for et opprør som dette, og problemene vil ikke bli løst dersom man ikke når ut til lederskapet. De er fotsoldatene «mat», de er de som gir dem ideologiske og politiske insentiver, forklarte Abdali til New York Times.

Afghanerne gikk lenger enn sine internasjonale allierte i ønsket om å komme Taliban i møte. Men i forkant av konferansen hadde flere internasjonale toppfolk tenkt høyt om mulighetene for å inngå et politisk forlik med Taliban. General Stanley McCrystal, øverstkommanderende for NATOs styrker i Afghanistan (ISAF), uttalte i et intervju med Financial Times at en politisk løsning er «det uunnngåelige resultatet av alle konflikter». På spørsmål om han kunne tenke seg Taliban i en fremtidig regjering i Kabul, svarte han:

Engasjert diskusjon på en jirga, et meklingsmøte i Faryab-provinsen nord i Afghanistan. Den afghanske regjeringen og USA åpner nå for å inkludere Taliban i poli

Jeg tror alle afghanere kan spille en rolle.

Jeg tror alle afghanere kan spille en rolle.

General Stanley McCrystal, øverstkommanderende ISAF.

Jeg tror alle afghanere kan spille en rolle om de fokuserer på fremtiden og ikke på fortiden. USAs forsvarsminister Robert Gates har i samme ånd beskrevet Taliban som «en del av den politiske virkeligheten i Afghanistan» som man i siste instans må forsones med. FNs spesialutsending Kai Eide har erklært at «tiden er inne» for forhandlinger. Harpviken tror imidlertid at det er lite sannsynlig å få til en avtale med sentrale Taliban-medlemmer på dette tidspunktet.

Ingen global jihad. – Veldig mye av det som blir sagt nå om å anerkjenne Taliban som en politisk gruppe, ser jeg som et forsøk på å sette det på agendaen og bearbeide opinionen, sier Harpviken.

USAs opptrapping av krigføringen i Afghanistan kan synes å stå i motsetning til dette. Men den militære innsatsen handler først og

fremst om å «myke opp» Taliban for forhandlinger, mener han.

Ideen om å kjøpe opp Taliban-krigere er en annen metode for å svekke Taliban nedenfra, slik at de kan bli lettere å forhandle med. Det er det samme målet som for den militære opptrappingen, men med andre virkemidler.

PRIO-forskeren er skeptisk til om det lar seg gjøre å inngå en politisk avtale med Talibans ledelse, og tror et eventuelt forlik ligger et stykke frem i tid.

Men på sikt tror jeg det er uunnngåelig, legger han til.

For Harpviken virker det mer sannsynlig å få Taliban til å ta avstand fra al-Qaida.

Utsagn fra Taliban-representanter antyder da også at de kan være villige til å gi garantier – om dette innebærer at utenlandske styrker trekker seg ut av landet. Blant annet erklærte Taliban-lederen mulla

Omar i september at Taliban «ikke har noen interesse av en global jihad».

Det politiske lederskapet i USA diskuterer ikke lenger hvorvidt Taliban har en plass i det afghanske politiske landskapet, uttalte en anonym ISAF-representant til nyhetsbyrået Inter Press Service for kort tid siden. Spørsmålet nå er snarere om de vil godta deltagelsen til mulla Omar og hans nærmeste.

Større enn seg selv. – Vi har gjort Taliban til noe mer enn de er, til en større fiende enn de er, sier Laila Bokhari, forsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI).

Jeg tror man må nyansere hva man ser på som Taliban. De er ikke bare verstingene, de med blodige hender. Taliban er også folk som har politiske ambisjoner, og som kan være med i samtaler. Det som skjer nå er interessant fordi det innebæ

Ønsker langsiktig samarbeid med Haiti

HAITI

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim ønsker et langsiktig bistandssamarbeid på Haiti. – Sats på matsikkerhet og arbeidsplasser, råder PRIO-forsker.

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENSE

Haiti må ikke glemmes når tv-kameraene slås av. Gjenoppbyggingen her vil ta tid. Vi har minst et tiårs-

perspektiv på vår innsats, sa Solheim på et pressemøte hvor han informerte om de viktigste norske innsatsområdene framover.

På listen over land hvor Solheim mener at Norge kan bidra og gjøre en forskjell, føyes nå Haiti til sammen med for eksempel Sudan og Nepal. Solheim vil bygge videre på Peter Skauens fred- og forsoningsarbeid i Haiti og i Den dominikanske republikk. Mat, beskyttelse av kvinner og barn og statsbygging er

tre områder hvor Solheim mener at Norge kan tenkes å bidra.

Før jordskjelvet var inntektene i Den dominikanske republikk fem ganger høyere enn på Haiti. At Haiti er så fattig, skyldes i stor grad mangel på godt lederskap, mener Solheim.

Styrk primærnæringene. Seniorforsker ved PRIO, Wenche Hauge, mener imidlertid at dårlig matsikkerhet og skyhøy arbeidsledighet er ho-

vedårsakene til den negative politiske situasjonen i Haiti.

Verdenssamfunnet har vært for opptatt av sikkerhet, og for lite opptatt av å sikre folk mat og arbeid, mener Hauge.

Når Utenriksdepartementet nå meisler ut en langsiktig strategi for Norges samarbeid med Haiti, råder hun Solheim til å styrke primærnæringene.

For å sikre stabilitet på Haiti framover nytter det ikke kun å satse

tiske prosesser.

FOTO: KEN OPPRANN

rer at man må prøve å forstå fienden. At det ikke er Fienden med stor F, men mange små aktører. Det er en tabbe at man ikke har skjont dette bedre tidligere. Vesten har sett en

NORGE I AFGHANISTAN

- Norge har de siste årene trappet opp bistanden til Afghanistan, som nå utgjør 750 millioner kroner årlig.
- Styresett og korrupsjonsbekjempelse, utdanning og utvikling på landsbygda er viktige satsingsområder for bistanden.
- Kirkens Nødhjelp, Afghanistankomiteen, Flyktningshjelpen, CARE og Røde Kors er blant de norske organisasjonene som arbeider i Afghanistan.
- Omkring 500 norske soldater deltar i NATO-styrken ISAF.

stor motstandsbevegelse mot alt, uten å se nyansene, sier Bokhari.

Hun hevder at det som går under samlebetegnelsen Taliban, i virkeligheten er en løs samling av ulike grupperinger som ønsker ulike ting. Bevegelsen har også satt fingeren på en del spørsmål som vanlige folk er opptatt av, som et rettsvesen som ikke fungerer, identitet og familie.

- Å få Taliban til å ville forhandle er det som kommer til å bli vanskelig. Men afghanere, også Taliban, er ganske pragmatiske, mener NUPI-forskeren.

Ikke i dag, ikke i morgen. Erfaringer fra konflikter andre steder i verden har vist at opprørere kan bli bundet til politiske prosesser ved å bli trukket inn i samtaler.

- Det samme kan skje med Taliban dersom de ser at de kan oppnå innflytelse gjennom politisk deltakelse, mener Bokhari. Hun understreker at innsatsen fremover må være koordinert og helhetlig, integrere lokale maktstrukturer og omfatte alle deler av nasjonen, ikke bare Kabul. Men en slik tilnærming krever tålmodighet:

- Politikken er styrt av korte tidsfrister. Det fører til kortsiktige løsninger. For å få til en løsning i Afghanistan er det nødvendig å tenke langsiktig.

Alle skal med. Norske bistandsorganisasjoner mener alle parter bør inkluderes i de politiske prosessene i Afghanistan.

- Vårt arbeid er mest påvirket av de lokale forholdene på bakken der vi er. Det vi forholder oss til er lokale myndigheter og maktfaktorer, sier Liv Kjøseth, daglig leder i Afghanistankomiteen.

Afghanistankomiteen har vært til stede i landet siden den sovjetiske invasjonen på 1980-tallet. De arbeider med helse, utdanning og landsbygdivikling i hovedsak i provinsene Badakhshan og Ghazni.

- Vi har drevet skoler, også for jenter, hele perioden. Det krevde naturligvis samarbeid med lokale makthavere, inkludert Taliban, forteller Kjøseth, som opplever at Taliban kan være pragmatiske.

Inngangsporten til å arbeide i et lokalsamfunn er gjerne lokale eldre råd, som også kan fungere som meglere dersom det oppstår problemer lokalt.

- Motstand mot moderne påvirkning har lang tradisjon i Afghanistan, og er ikke kun et Taliban-fenomen. Men på den annen side ser de fleste nytten av at deres barn kan

million, sier Hauge.

Internflyktingene møter områder hvor landbruket ligger nede - til tross for at store deler av øya er svært godt egnet for matproduksjon.

- De vestlige delene av Haiti er svært fruktbare og godt egnet for risproduksjon. Likevel er dette ett av de områdene som i dag antas å ha de dårligste forutsetningene for å ta imot flyktingsstrømmen, sier Hauge.

lese og skrive, og at det er tilgang til helsetjenester. For å kunne arbeide på grasrota i Afghanistan kreves respekt for afghansk kultur og identitet, mener Kjøseth.

Dialog og ansvar. De siste årene har mer intensiv krigføring gjort at Afghanistankomiteens folk oftere opplever å være i skuddlinjen mellom Taliban og NATO-styrker. Samtidig møter de flere omreisende Taliban-grupperinger enn tidligere. Overfor dem har ikke elderrådene den samme autoriteten. Afghanistankomiteen tar ikke stilling til de politiske prosessene på nasjonalt nivå, men Kjøseth mener dialog og forsøningsarbeid er viktig for en fremtidig utvikling. Her er det imidlertid også viktig at de som har begått overgrep stilles til ansvar.

- Jeg tror USA gjorde en stor feil i 2001, da Taliban så tydelig ble utestengt fra en prosess som var ment å være inkluderende, sier Kjøseth, med henvisning til Loya Jirga-prosessen som ledet fram mot landets nye grunnlov.

Verner om nøytraliteten. - Vår største utfordring er at det er krig og konflikt i Afghanistan. Det er årsaken til at vi ikke har tilgang til over halvparten av landet, forteller kommunikasjonsdirektør Rolf Vestvik i Flyktningshjelpen.

Flyktningshjelpen ble etablert i Afghanistan i 2003 og har nærmere 400 ansatte i landet. I dag har den prosjekter innen utdanning, husbygging, informasjon og juridisk rådgivning, matsikkerhet og utdeling av nødhjelpsvarer. Organisasjonen er opptatt av ikke å fremstå som part i krigen, og har kritisert sammenblandingen av militær innsats og bistand i Afghanistan.

- Vi kan aldri gjøre humanitært arbeid under militær beskyttelse. Da mister vi vår nøytralitet. I stedet må vi aksepteres av partene som kontrollerer områdene vi jobber i. Når vi har kontakt med ulike væpnede opposisjonsgrupper, er det kun for å sikre tilgang til sivile som trenger nødhjelp i konfliktområder. Det ligger ingen politisk anerkjennelse i dette, understreker Vestvik.

Vestvik vil ikke gå i detalj om hvordan Flyktningshjelpen forholder seg til ulike væpnede grupper, men stiller seg positiv til å inkludere alle som er villig til å legge ned våpnene i en politisk prosess.

- Dersom man skal få til en politisk utvikling, uansett hvilket land det gjelder, må alle krefter med i en politisk prosess. Det gjelder både de man liker og de man ikke liker. ■

FNs mat- og landbruksorganisasjon, FAO, har bedt om bistand til landbruksinvesteringer på Haiti.

- Norge kan bidra - både i forhold til landbruk og en annen primærnæringsmiddel: Fiske. Denne type bistand vil bedre matsikkerheten, skape arbeidsplasser, noe som igjen vil kunne bidra til en bedre politisk utvikling i landet, mener Hauge. ■

NOTISER

Ny AU-leder

Libyas leder Muammar Gaddafi måtte gi seg etter ett år som president av Den Afrikanske unionen (AU), på tross av at han ønsket å fortsette. På det årlige AU-toppmøtet ble nemlig Malawis president, Bingu wa Mutharika, valgt til ny AU-leder. Temaet på det tre dager lange AU-møtet, hvor 53 afrikanske land deltok, var informasjon og teknologi. ■

Halvparten sulter i Sør-Sudan

Ifølge Verdens matvareprogram, WFP, er antallet mennesker som har behov for matvarehjelp i Sør-Sudan blitt firedoblet i løpet av ett år. Over fire millioner mennesker er nå avhengige av matvarehjelp. Det utgjør om lag halvparten av befolkningen i Sør-Sudan. Ifølge WFP er hovedårsakene til mangel på mat konflikt og tørke. I april skal Sudan holde det første demokratiske valget på 24 år. ■

Guatemala hardest rammet i 2009

Målt per innbygger var Guatemala det landet i verden som ble hardest rammet av naturkatastrofer i 2009. Det fastslår den belgiskbaserte Centre for Research on Epidemiology of Disasters (CRED) sin årlige oversikt. CREDs liste ser på hvilken effekt naturkatastrofen har i antall drepte og berørte per 100 000 innbygger.

Guatemala, med sine 14 millioner innbyggere, ble rammet av den verste tørken på 30 år. Til sammen 2,5 millioner av Guatemalas innbyggere ble rammet.

Nummer to på CREDs liste er Namibia. Her sørget stormflom for å ødelegge livsgrunnlaget til minst 350 000 av landets 2,2 millioner innbyggere. ■

Håper på massevaksinering mot rotavirus

Hvert år tar rotavirus-infeksjoner livet av over en halv millioner barn. Nesten halvparten av de barna som dør som følge av infeksjonen som forårsaker alvorlig diaré og dehydrering, bor i Afrika sør for Sahara. Nå håper helseeksperter at data som viser at vaksinering kan forhindre mange av disse dødsfallene fører til politisk vilje om massevaksinering.

- Vi håper at disse dataene fører til handling slik at vi en dag kan leve i en verden hvor ingen barn dør på grunn av diaré, uttalte nylig Katny Neuzil, seniorrådgiver for vaksiner i den internasjonale helseorganisasjonen PATH. ■

på institusjonsbygging. Folk må få mat. En må få landbruket på beina, sier Hauge.

Fra by til land. Det foregår nå en folkevandring på Haiti fra hovedstaden og ut på landsbygda. Myndighetene og FN har anslått at nærmere 400 000 har reist fra Port au Prince.

- Haitianske myndigheter mener antallet mennesker som flytter ut på landsbygda kan passere én

USA tar bistandsmakten

Clinton vil ha ledelsen i utviklingspolitikken, ønsker tettere giversamarbeid

Utenriksminister Hillary Clinton øker takten i USAs utviklingspolitikk og vil styrke USAID. En talsmann for den britiske regjeringens bistandsdirektorat tror at nordmenn og briter må innta en mer underordnet rolle heretter – med USA i ledelsen og India og Kina sterkt på banen.

■ MARTA CAMILLA WRIGHT

Det var i en tale i Washington 6. januar at utenriksminister Hillary Clinton gjorde det klart at USA har ambisjoner om å melde seg langt sterkere på i det internasjonale utviklingsarbeidet. Ifølge Clinton skal USA være ledende. Men det er ikke lenger snakk om alenegang. Utviklingsarbeid skal foregå i nært samarbeid med andre land.

– Det er på tide å etablere et nytt tankesett for et nytt århundre. Det er på tide å pensjonere gamle debatter og erstatte dogmatiske holdninger med en klarere argumentasjon og sunn fornuft. Og det er på tide å heve utvikling opp til å bli en sentral pilar for alt vi gjør i vår utenrikspolitikk. Og det er på høy tid å gjenoppbygge USAID, slik at det blir verdens ledende utviklingsdirektorat, sa Clinton – og høstet applaus.

USAs utenriksminister lister opp seks punkter som skal prege den nye politikken.

Koordinering og kvinner. For det første skal utviklingsarbeidet gjøres i partnerskap med samarbeidsland og i tett samarbeid med andre bistandsgivere.

– En utviklingspolitikk basert på dialog snarere enn dekreter, kalte Clinton det.

Utviklingsarbeidet skal dessuten gis høyere status og integreres tettere med forsvar og diplomatisk arbeid. Videre skal amerikansk bistandspolitikkes ses i sammenheng og koordineres med resten av amerikansk politikk. USA skal satse på helse, jordbruk, sikkerhet, utdanning, energi og lokalforvaltning/styresett. Investering i innovasjon og nye teknikker skal hjelpe fattige til å få det bedre. Og sist men ikke minst vil Clinton at USA skal satse sterkere på kvinners utvikling.

Nye aktører. I talen sin gjorde hun en ny vri på det kjente ordtaket: «hvis du gir en mann en fisk har han

Utenriksminister Hillary Clinton presenterte sin utviklingspolitikk under et møte i Washington i januar.

mat i en dag, lærer du ham å fiske har han mat resten av livet». I ny Clinton-versjon ble det til: «hvis du lærer en kvinne å fiske, vil hun føre hele landsbyen». USAs utenriksminister fremholder at den amerikanske utviklingspolitikken hører inn i en global verden med nye bistandsaktører som Kina, Brasil og India.

– Nye land dukker fram som viktige bidragsytere til global utvikling, inkludert Kina, Brasil og India-land med mulighet for å spille en nøkkelrolle, og med ansvar for å støtte bærekraftige løsninger. Land som Norge, Sverige, Danmark, Nederland, Storbritannia, Japan og andre, som har hatt en mangeårig lederrolle, fortsetter å nå ut til milliarder gjennom sitt langvarige

Hvis du lærer en kvinne å fiske, vil hun føre hele landsbyen.

Hillary Clinton, utenriksminister.

arbeid i en rekke land, sa Clinton.

Veldig positivt. – Det er veldig positivt at USA kommer på banen i bistandspolitikken, sier Andrew Steer direktør for policy og forskning i britiske Department for international development (Dfid). Han mener at vi står overfor en ny bistandsverden, der både Norge og Storbritannia kommer til å få en annen, mindre ledende, rolle enn de har hatt det siste tiåret.

– Verden er mye mer komplisert nå, sier Steer, som har mangeårig erfaring fra Verdensbanken før han begynte i Dfid.

Steer understreker at vårt bidrag til den globale bistandsagendaen er mindre nå med mange flere hjelpere på banen.

– Det er 90 globale helsefond. Et afrikansk gjennomsnittsland har 30 givere. Bilateral bistand har krympet i forhold til den totale, globale innsatsen.

Mister innflytelse. Også Steer vektlegger at India, Kina og Brasil har meldt seg på som utviklingsaktører. Disse landene er mer opptatt av handelsamarbeid enn demokratibygging og menneskerettigheter. Slike endringer fører til at også bistandsdiskusjonen forandrer karakter.

Dfid-direktøren tror Europa vil miste innflytelse når USA nå ønsker å ta ledelsen.

– Da Dfid begynte i 1997 var USA lederen i utviklingsarbeidet. De siste ti årene har de europeiske lan-

Mer forståelig bistandsspråk skal gi mer debatt

■ JAN SPEED

Statens pressemeldinger og nyheter på nett om bistand og utvikling skal bli lettere å lese. Det lover miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

– Vi må bli flinkere til å skrive og snakke på et språk folk flest forstår. Jeg er sikker på at det vil føre til mer folkelig debatt om norsk politikk for utvikling. Og det trenger vi, sier Solheim.

Utviklingsministeren vil bli kvitt fagspråk og forkortelser som bare fagfolk vet hva betyr. Ansatte i departementet har fått beskjed om

å unngå fremmedord og fagspråk. Og bare forkortelsene EU, FN, Nato og USA godtas.

– Det er feil at man ikke blir tatt på alvor hvis man bruker et enkelt språk. Hvis du strør om deg med ord som bilateralt, kondensere, addisjonalitet og paradoksenes parallelogram, er det få som gidder å høre på hva du har å si, sier Solheim.

Solheims rådgivere skal fra nå av teste hvor forståelig og lesbare tekster er før de sendes ut. Det skal blant annet skje ved hjelp av den mest brukte kalkulatoren for lesbar-

Her finner du liks og kan teste dine egne tekster:

verktu.difi.no/liks/

het, kalt Liks, utviklet av Språkrådet. Lange ord og mange ord i hver setning gir en høy liks, korte ord og korte setninger gir en lav.

Minst halvparten av tekstene skal ha verdien «littlest» (liks under 40). Det er det samme som tekst i ukeblader. Resten skal ikke være vanskeligere enn «middels vanskelig» (40-50). Det er det samme som tekst i aviser.

Sammendraget av Stortingsmeldingen «Klima, konflikt og kapital», som Solheim presenterte i fjor, har for øvrig en liksverdi på 52, og be-

traktes som «vanskelig», men det er et vanlig nivå for tekster fra det offentlige.

Bistandsaktuelt har også testet statsrådens tale under lanseringen av Norads resultatrapport 2009. Den hadde en lesbarhetsindeks på 37, som er et meget godt resultat.

Det første leserinnlegget Solheim hadde i en avis etter at den nye liks-kampanjen ble satt i gang, «Bistandens betydning og betingelser», kom derimot til gruppen «middels vanskelig». ■

FOTO: SCANPIX/AFP PHOTO/MANDEL NGAN

dene hatt lederskapet. Dette endrer seg nå. Europa mister innflytelse igjen, sier han.

Steer varsler dermed at de landene som har vært i ledelsen, blant dem Norge og Storbritannia, må finne seg i å komme i bakgrunnen i den globale bistandsdebatten.

Han mener utenriksminister Clintons ideer og visjoner er bemerkelsesverdige lik den rådende tankegangen i europeiske land. Samarbeid, koordinering, helhetlig utviklingspolitikk og tematisk fokus på kjente utviklingstemaer

Ønsker USA velkommen etter

– USA nærmer seg Norge i utviklingspolitikken, særlig i tenkningen om lokalt eierskap i mottakerland, sier utviklingsministerens politiske rådgiver, Arvinn Gadgil.

Han er samtidig avventende til hva som settes ut i livet av utenriksminister Clintons politiske intensjoner.

Politisk ledelse i Utenriksdepartementet har bare positivt å si om USAs utspill, og legger vekt på at supermakten for første gang viser ydmykhet overfor andre bistandsgjivere.

– Signalet er sterkt fra Clinton, som sier at USAID skal bli ledende. Vi er veldig glade for at Clinton legger vekt på koordinering hjemme og ute og at det varsles større åpenhet til diskusjon rundt utviklingspolitikk, sier Gadgil.

som styresett, helse og utdanning og ikke minst kvinner, er kjente toner i norsk og britisk utviklingspolitikk.

Vente og se. Norad-direktør Poul Engberg-Pedersen tror ikke at denne endringen vil føre til de store utfordringene for Norge. Han er først og fremst avventende til hva den amerikanske administrasjonen vil gjøre i praksis.

– Det er en annen stemning. Den henger sammen med at USA er mer interessert i partnerskap med Europa og mottakerne. Det er fint. Men la oss først se at de gjør det, sier Engberg-Pedersen.

Han ser positivt på at amerikanerne vil ta lederskap og klarere seg med samarbeid.

– Men det vil ikke endre utviklingspolitikken. For eksempel vil ikke Kina og India akseptere at USA tar ledelsen. Det så vi på klimatoppmøtet i København.

Når det gjelder Norges fremtidige rolle, er Engberg-Pedersen mer opptatt av at hele bistandsverdenen endrer seg nå.

– Verden jobber for å løse bestemte globale spørsmål: Klima, helse, sikkerhet, terrorisme, migrasjon, styresett, kapitalflukt. Dette er temaer utviklingsagendaen har begynt å dreie seg om, og som Norge bruker utviklingspolitikken til å løse. Hvis USA nå kommer på banen for å være med i et felles prosjekt for å løse problemene er det fint, synes Engberg-Pedersen.

Genuin politikk. Professor og USA-ekspert Ole O. Moen ved Universitetet i Oslo mener at den nye utviklingsatsningen er ekte.

– USA er villige til å lytte til andre nå. De har meldt seg på i verden igjen, og også bistandspolitikken må ses i den sammenheng. Mange utspill fra president Barack Obama viser at USA ikke stiller seg i særstilling, men er med i verden igjen.

Eksempler på dette, ifølge professoren, er USAs lettelse av reisestransporter til Cuba, nye holdninger til FN, og engasjementet på Haiti nå.

– Jeg mener at vi må se det som at USA er interessert i å samarbeide. De har lite å skåre hjemme på å satse på bistandspolitikken, og dette handler om å gjøre seg troverdig ute i verden, mener Moen. ■

– Det er ikke noe vi heller vil enn å få et sterkt USAID på banen. Dette gir mulighet for reell politisk debatt. Vi er også veldig fornøyd med satsning på kvinner og barn og at man vil forvente resultater. Vi har flere ting å snakke om nå, mener Gadgil.

– At USAid blir bedt om å konsentrere sitt arbeid er også bra.

– Er det noen potensielle motsetningsforhold mellom Norge og USA i utviklingspolitikken?

– Nei, men kanskje vi savner at man ser kapitalflyt, både lovlig og ulovlig, og klimautfordringene i sammenheng med utviklingspolitikken. Vi vet ennå ikke så mye om hvordan USA vil forholde seg til internasjonale organisasjoner, som FN, heller, sier han. ■

Les Hillary Clintons tale her: tinyurl.com/y9lerjv

HVEM HVA HVOR I ALL VERDEN?

1. Hvem er dette?
2. Hvem ble utropt som vinner av presidentvalget i Sri Lanka i slutten av januar 2010?
3. Hvilken by ligger lengst mot sør av Kairo, New Dehli og Katmandu?
4. Hvor havner man til slutt hvis man reiser nedover Nilen fra Aswan i Egypt?
5. Hva ble Zambia kalt før frigjøringen fra Storbritannia i 1964?
6. Hva het Harare frem til 1982?
7. Hva betyr det spanske ordet conquistador?
8. Hvor er kong Bhumibol Adulyadej statsoverhode?
9. Hvor er Hun Sen statsminister?
10. FNs liste over verdens minst utviklede land (MUL) omfatter 49 land. Hvor mange land er i Asia?
11. Hva heter hovedstaden i Jemen?
12. Hva står REDD for?
13. Fra hvilket land kom hovedsaklig flyktningene som den norske båten Tampa plukket opp utenfor kysten av Christmas Island i 2001.
14. Hvor høy er og hvor ligger verdens høyeste bygning?
15. Hvilket landslag ble utsatt for et attentat i forbindelse med Afrikamesterskapet i fotball i januar 2010?

16. I slutten av januar 2010 ble en fotballspiller skutt i hode i Mexico. Fra hvilket søramerikansk land kommer han?
17. Hvor og når avholdes neste afrikamesterskap i fotball for kvinner?
18. Fra hvilket politisk parti kom Norges eneste mannlige bistandsminister før Erik Solheim?
19. I hvilket lands ambassade søkte Honduras president Manuel Zelaya tilflukt?
20. I hvilket år erklærte Haiti seg uavhengig av Frankrike?

Svarene finner du nederst på siden.

Spørrespalten er laget av **Bjørnulf Remme**

TRE EKSPERTNØTTER:

1. Hva heter den øverste lederen i Burma?
2. Hva heter den nye hovedstaden i Burma?
3. Har Etiopia feiret jul i år?

SVAR:

- Alt rett:** Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!
- 15-19:** Verden trenger deg.
- 10-14:** Du kan se fremtiden lyst i møte.
- 5-9:** Ikke så verst.
- 1-4:** Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
- 0:** Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

1. Tove Romsaas Wang, generalsekretær i Redd Barna.
2. Mahinda Rajapaksa.
3. Katmandu.
4. Middelhavet.
5. Nord-Rhodesia.
6. Salisbury.
7. Erobrer.
8. Thailand.
9. Kambodsja.
10. 15.
11. Sanaa.
12. Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries.
13. Afghanistan.
14. Burj Khalifa i Dubai er 828 meter høy.
15. Togo.

SVAR PÅ EKSPERTNØTTER:

1. Than Shwe.
2. Naypyidaw.
3. Ja. (1. juledag var 7. januar, ifølge vår kalender).

Har du flyttet?
Husk å melde
adresseforandring til

bistandsaktuelt

adr-ba@norad.no

KIRKENS NØDHJELP

REGIONAL REPRESENTANT

KIRKENS NØDHJELP – GUATEMALA

Den regionale representanten leder Kirkens Nødhjelps arbeid i Guatemala og Mellom-Amerika og er bindeleddet mellom uterepresentasjonen og Kirkens Nødhjelp i Norge. Representanten skal bidra til strategisk og langsiktig utvikling av arbeidet i Mellom-Amerika, ha personalansvar for representasjonen i Guatemala, og overordnet ansvar for programarbeid og partnersamarbeid, inkludert oppfølging, rapportering og utvikling av kapasitet i egen stab og hos partnere

Kontakt personalrådgiver Ole Petter Dahlman, tlf. 22 09 27 00 eller seksjonsleder Johan Hindahl, tlf. 22 09 27 00 for mer informasjon.

Referansen: opd-RR-G-122009

Søknadsfrist: 12.01.2010

For fullstendig utlysningstekst se www.kirkensnodhjelp.no/
Kirkens Nødhjelp benytter elektronisk rekrutteringsportal.
Bare søkere som benytter vår elektroniske portal vil bli vurdert til stillingene.

En kynisk virksomhet

Prøv å google ordene «bli fadder for barn i fattig land» og du får tusenvis av treff. Fra solide og pålitelige organisasjoner med godt forankrede prosjekter, men også noen fra mer tvilsomme avsendere.

En nettside med noen bilder og et kontonummer er lett å få på plass. Bistandsaktuelt og andre medier har omtalt slik virksomhet flere ganger og VG gjorde for kort tid siden et godt arbeid med Foreningen for barnas fremtid, FFBF. Denne foreningen presenterer seg som en internasjonal aktør med engasjementer rundt om verden. I det siste har den samlet inn penger til Haiti, men ingen der har ennå fått ei krone. Den daglige lederen har penger på bok og sier at de skal deles ut senere i år.

På hjemmesiden til FFBF hevdet foreningen opprinnelig at den bidro til drift av sykehus med handikappede barn og institusjoner med aidsyke barn, kreftrammede og hjertesyke barn fikk støtte.

«Vi er med og drifter de prosjekter over hele verden hvor vi mener behovet er størst, het det. Etter at VG kom inn i bildet er hjemmesiden endret. Nå drifter foreningen ingenting.

Lederen for Innsamlingskontrollen, advokat Børre Hagen er svært kritisk og sier at dette er et graverende brudd på god innsamlingskikk.

Det er litt underlig at ordet «skikk» brukes i denne sammenheng. Å samle inn folks penger til gode formål er med andre ord regulert av skikk og bruk. Det illustrerer at Innsamlingskontrollen er en frivillig ordning. Innsamlingsgrupper, for-

KOMMENTAR

**eva
bratholm**

eninger og organisasjoner som ikke vil kontrolleres, de slipper.

Veldig underlig er det, at nettopp dette feltet er helt overlatt til seg selv. I vårt gjennomregulerte samfunn er det fritt fram for pengeinnsamling. Den som har prøvd å bygge på hytta eller å innføre en bruktbil fra utlandet, vet hvilken byråkratisk malstrøm man raskt havner i. Det er ingen ende på skjemaer og tekniske detaljer man må oppgi. Men ringer du rundt og lurer penger fra gamle damer, legger knapt noen seg opp i det.

Det er sikkert grunner til at innsamlingsfloraen skal få blomstre. Det er mye engasjement og frivillig innsats som slett ikke bør byråkratiseres, men det er likevel noe med misforholdet. Detaljregulering av noen forhold og «humla suse» for andre.

Det er egentlig ganske opprørende, fordi konsekvensene av tvilsom pengeinnsamling i bunn og grunn er mye større enn om et hyttepåkøp ikke er helt etter boka. Opplevelsen av at penger blir borte eller ikke, kommer fram fører fort til kynisme og avstumpethet overfor andre menneskers nød og lidelse. «Det nytter ikke likevel» er en tanke som ligger snublende nær når en «Internasjonal humanitær hjelpeorganisasjon for barn i nød» viser seg bare å være en nettside. Undergraving av menneskers solidaritet og nestekjærlighet er betydelig mer alvorlig for et samfunn, – enn om en bryggekant er ti centimeter for høy. ■

Undergraving av menneskers solidaritet og nestekjærlighet er betydelig mer alvorlig for et samfunn, – enn om en bryggekant er ti centimeter for høy.

Seminar: The Norwegian fisheries development assistance, Quo Vadis?

Fiskerifaglig Forum har gleden av å invitere deg til å delta på seminar som arrangeres ombord i danske båten (Oslo-København t/r) fra 7-9 april 2010. Seminaret vil fokusere på temaer relatert til norsk bistand innen fiskerisektoren.

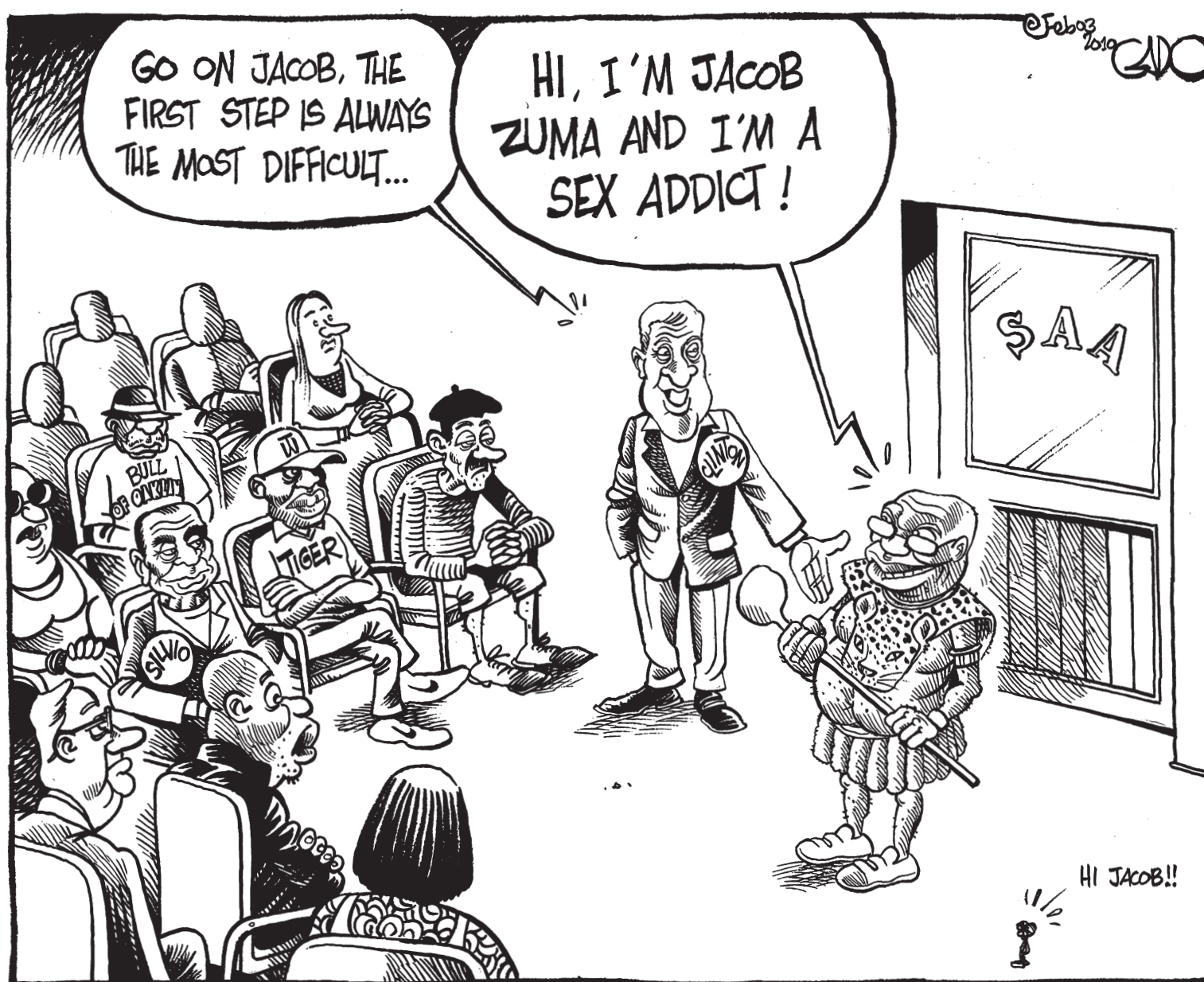
Av utvalgte foredragsholdere på seminaret finner vi:

- Thorvald Stoltenberg
- Victor Norman
- Torger Reve
- Lidvard Grønnevet (Verdensbanken)
- Hashali Hamukuaya (Benguela Current Commission)

For mer informasjon om Fiskerifaglig Forum vises det til våre hjemmesider under www.cdcf.no
Frist for påmelding er 1. mars.

Nå kan du få
NYHETSBREV fra
bistandsaktuelt.no

Du kan nå abonnere på en ukentlig nyhetstjeneste fra Bistandsaktuelt.

Du mottar den – sammen med ukens karikaturtegning – rett inn på din pc!

Gå inn på

bistandsaktuelt.no/Forsiden/Nyhetsbrev

og skriv inn din e-postadresse.

Enklere kan det ikke bli.

Etiopia opplever vekst-boom

Øker produksjonen og vil halvere fattigdommen – snart forbi Kenya som Øst-Afrikas største økonomi

ADDIS ABEBA (b-a): Etter snart to tiår med regjeringsmakt og flere år med solid økonomisk vekst strutter Etiopias regjeringsparti av selvbевissthet. Nå håper landet å halvere fattigdommen innen 2015.

■ I ETIOPIA:
GUNNAR ZACHRISEN

Tidsskriftet Economist anslo nylig at Etiopia ville bli verdens 5. raskest voksende økonomi i 2010. Bladets analytikere antar også at landet i løpet av få år vil gå forbi Kenya som Øst-Afrikas største økonomi.

Myndighetenes mål er at landet i løpet av to tiår skal gå fra å være et fattig land til å bli et mellominntektsland. Og dersom vi skal dømme etter all byggeaktiviteten vi observerer, kan det i hvert fall fastslås at noen grupper i Etiopia er på vei oppover. Både i hovedstaden og i småbyer nord i landet (Tigray) skyter næringsbygg og nye boligområder i været.

Statsdominert. Etter turbulente år på 1980- og 90-tallet har landet nytt godt av flere år med fred og relativ politisk stabilitet. I til sammen 18 år har statsminister Meles Zenawi og regjeringspartiet EPRDF sittet ved makten, uten særlig innblanding fra politisk opposisjon. Den tida har de blant annet brukt til militære engasjementer overfor naboland, hardhendt behandling av opposisjonen og til å stake ut sin egen politiske og økonomiske kurs.

Ofte har regjeringen opptrådt på tvers av bistandsgivernes råd, blant annet gjennom en skeptisk holdning til vestlige ideer om liberalisering. Likevel bygges, produseres og eksporteres det som aldri før i den statsdominerte økonomien. Flere av de makroøkonomiske indikatorene peker i riktig retning for Meles og hans team. Gjennomsnittlig har veksten ligget på rundt 10 prosent de siste tre-fire årene.

I positiv retning. For cirka fem år siden snudde den økonomiske utviklingen i positiv retning, men grunnlaget ble lagt tidligere, skal vi tro statsministerens økonomiske rådgiver Neway Gebreab. Vi møter ham

ØKONOMISK VEKST ETIOPIA:

2010: 10,1 prosent (estimat)
2009: 7,0 prosent (estimat)
2008: 11,6 prosent (estimat)
2007: 11,1 pst.
2006: 10,9 pst.

Kilde: Economist/
CIA World Fact Book

ETIOPIA I 2009

BNP-vekst: 7,0 prosent (estimat)
BNP: 31 mrd. dollar (kjøpekraftkorrigert: 71 mrd. dollar)
Inflasjon: 15,0 prosent
Befolkning: 87 mrd.
BNP per person: 350 dollar (kjøpekraftkorrigert: 810 dollar)

Stillaser og heisekraner preger bybildet i hovedstaden Addis Abeba.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

ØKONOMI

på et romslig, men nøkternt innredet kontor i hovedstaden.

– Hovedårsakene til veksten ligger i grep som ble gjort flere år før: Viktige strukturelle endringer og ulike tiltak som har sikret god makroøkonomisk stabilitet, sier han.

Blant tiltakene er god planlegging, aktiv pengepolitikk, tiltak mot inflasjon og en bevisst satsing på utbygging av infrastruktur.

Motoren. Regjeringen fastslo allerede på 1990-tallet at jordbruksproduksjonen er det som skal få Etiopia på beina og som skal være motoren i den økonomiske satsingen. Med 80 prosent av arbeidsstyrken og 60 prosent av eksportinntektene knyttet til jordbruket er det ikke unaturlig.

– 95 prosent av gårdsbrukene er småbruk. Det er her vi må klare å skape en økt produktivitet, og berede grunnen for senere industriell vekst, sier Gebreab.

Resonnementet går ut på at når bondenes inntekter øker, så vil etterspørselen deres etter bearbejdede produkter også stige. Denne ekspansjonen i innenlandske markeder anser myndighetene som et viktig grep for å legge grunnlaget for satsing på andre næringer.

– Vi håper rundt 2020 å ha beredt grunnen tilstrekkelig til å kunne

gi prioritet til industriell utvikling, sier Gebreab.

Blomster. Kaffeønner var i flere år produktet som skaffet det fattige landet sårt tiltrengt hard valuta. Kaffe er fortsatt viktig, men utgjør en stadig mindre del av eksportinntektene. Nå markedsfører Etiopia stadig mer eksklusive varianter av kvalitetskaffe, og luksusskaffen har fått selskap av nye produkter som blomster, oljefrø og sesam på det internasjonale eksportmarkedet. Det er et ledd i en bevisst satsing på å spre seg på flere produkter for å bli mindre sårbar for prissvingninger.

Etiopia har i løpet av få år blitt Afrikas nest største eksportør av blomster, etter Kenya. Fly fra det statlige flyselskapet tungt lastet med frodige plantevekster tar hver eneste dag av i retning Europa for å leveres spirende friske til europeiske forbrukere.

Samtidig har det skjedd en kraftig vekst i innenlandsk kornproduksjon, supplert med økt satsing på grønnsaker og frukt, samt landets omfattende kvegdrift. Khat er også et viktig produkt, som eksporteres lovlig til Storbritannia. De siste par årene er det blitt utleid jord til utenlandske investorer og åpnet opp for leteboring foretatt av kinesiske oljeselskaper. Vannkraft er en annen sektor som bygges ut, og som kan gi framtidige eksportinntekter.

Halverer fattigdommen? – Veksten i økonomien kommer først og fremst de fattige til gode. Vi mener at vår vekst også skaper økt likhet, sier mannen som gir statsministeren råd om økonomien i landet.

Rådgiveren viser til at andelen av befolkningen som lever for under én dollar om dagen er synkende. I 2000 utgjorde de aller fattigste 44 prosent, i 2005 39 prosent og i 2007 litt over 33 prosent.

– Tusenårsålet om en halvering av antallet fattige – fra 44 til 22

prosent – er innen rekkevidde. Selv med en økonomisk vekst på 7-8 prosent i de kommende årene fram til 2015, så vil vi klare å nå det, sier Gebreab.

Handelsubalanse. – Kritiske røster mener at den økonomiske veksten ikke nødvendigvis er bærekraftig. Hva er hovedutfordringene dere står overfor?

– Vi har et mål om å øke eksporten med 25 prosent eller mer per år. Det må til for på sikt å få en tilstrekkelig tilgang på utenlandsk valuta. Handelsbalanseproblemet kan legges begrensninger for hvor stor vekst det er mulig å skape i økonomien. I de foregående fem årene har vi nådd målene våre, men det har samtidig vært en periode med gunstige priser på råvarer. Slik jeg ser det, er det lite sannsynlig at dette prisnivået vil vare ved i de kommende fem årene.

– En annen utfordring er å holde inflasjonen nede. Vi har hatt veldig høy inflasjon i et par år, men de siste tolv månedene har vi klart å få den ned igjen. De siste tolv månedene – målt fra desember til desember – er den nå under ti prosent. Et viktig styringstiltak i denne sammenheng er å ha kontroll på tilbudet av penger.

– En tredje, evig utfordring, er å fortsette å forbedre produktiviteten generelt i ulike sektorer. De neste fem årene kan bli kritiske i denne sammenheng. Vi forsøker å legge til rette for utenlandske direkteinvesteringer. I løpet av de kommende fem årene tar vi sikte på å etablere en eller flere særlig tilrettelagte industrielle soner i landet. Vi er i dialog med tyrkisk næringsliv om en slik etablering, etter at de har vist sterk interesse. Det samme gjelder Kina, mens det også har vært kontakter med Egypt. Også innenlandske investorer har vært aktive.

– I motsetning til internasjonale analytikere nevner du ikke manglende privat eiendomsrett til jord som en begrensning for økonomisk vekst?

I 2020 håper vi å ha beredt grunnen tilstrekkelig til å kunne gi prioritet til industriell utvikling.

Neway Gebreab, rådgiver for Etiopias statsminister.

KENYA I 2009

BNP-vekst: 3,5 prosent (estimat)
BNP: 35 mrd. dollar (kjøpekraftkorrigert: 67 mrd. dollar)
Inflasjon: 7,0 prosent
Befolkning: 39,6 mill.
BNP per person: 880 dollar (kjøpekraftkorrigert: 1700 dollar)

Kilde: Economist

Etiopias småbrukere utgjør omlag 80 prosent av arbeidsstyrken, og er utropt til «motoren» i økonomien.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

– Statens, det vil si folkets, eieomsrett til jorden er hjemlet i den etiopiske konstitusjonen. I praksis har småbøndene full bruksrett. De kan også overføre denne bruksretten videre til sine barn, og de kan leie den ut hvis de vil det. Det eneste de ikke kan gjøre er å selge den.

Statseid jord. – Så statlig eiendomsrett er ikke en begrensning for ytterligere vekst?

– Nei. Tvert om kan det være en positiv faktor, ved at vi raskere kommer til enighet med bøndene om ordninger. Som eksempel kan jeg nevne at det første initiativet til eksport av blomster kom i 1998. Investorene ønsket seg da å leie jord i nærheten av Addis med sikte på mulig flyfrakt av blomster. Det klarte regjeringen meget raskt å få til, både gjennom å utnytte land som lå brakk og ved å få til gode avtaler med småbøndene.

– Når småbønder overfører bruksrett på jord til sine barn vil det vel etter hvert forsterke problemet med stadig mindre jordlapper til stadig flere bønder?

– Ja, vi har et press på landressurser som følge av befolkningsvekst, selv om vekst-takten er redusert. Vi

håper derfor at urban sektor etter hvert vil utvikle seg slik at den kan tiltrekke seg ny arbeidskraft fra landsbygda.

Matvarehjelp. – I mellomtiden må millioner av etiopiere klare seg med utenlandsk matvarehjelp fordi landet ikke klarer å fø dem?

– Vi regner at seks millioner mennesker har behov for matvarehjelp. Det betyr ikke at de ikke har noe mat og at de trenger slik hjelp hele året. Kanskje er behovet der halve året. Hvis vi ser på det som et spørsmål om mengde mat, er det et ganske lite volum sammenlignet med hva landet selv produserer, kanskje fem prosent. Underskuddet på mat er en produksjonsutfordring vi håper å kunne løse i løpet av få år. Vi arbeider kontinuerlig med å bygge bøndenes kapasitet til å motstå matmangel. Samtidig er det – i de periodene det oppstår – en velferdsutfordring vi må takle der og da.

– Hvor avhengige er dere av bistand?

– Våre driftsbudsjetter klarer vi å finansiere på egen hånd. Hva gjelder investeringsbudsjettene er utenlandsk bistand fortsatt svært viktig. ■

Mistror regjeringens vekst-tall

– Økonomisk vekst er en tallstørrelse. Den er ikke i seg selv nok til å si noe om hvordan befolkningen har det, sier opposisjonspolitikeren

Temesgen Zewdie (bildet).

Parlamentsmedlemmet og viseformannen i partiet Unity for Democracy and Justice (UDJ) er skeptisk til statens sterke rolle i den etiopiske økonomien.

Han mener at veksttallene for det fattige Etiopia er uttrykk for hva som skjer innenfor «en boble» i hovedstaden, ikke landet som helhet. Ifølge Zewdie finnes veksten kun innenfor noen næringer. Han viser blant annet til at regjeringen foretar store statlige investeringer i ulike byggeprosjekter, og han tviler på at dagens høye offentlige forbruk er bærekraftig på sikt.

Høy ledighet. – Det høye offentlige forbruket har skapt en inflasjon

som er et betydelig problem for folk flest. I perioder har inflasjonen vært over 20 prosent, sier Zewdie.

Han viser til at sparerenten er på bare fire prosent, langt lavere enn prisstigningen. Det bidrar ikke til langsiktig sparing som kan danne basis for investeringer.

– Fattigdommen råder over alt. Leveomkostningene i byområder er blitt ekstremt høye, og vanlige folk sliter med å klare seg fra dag til dag. Arbeidsledigheten blant ungdom er nær 40 prosent, sier Zewdie.

Mistror statistikk. Han mener at et flertall av befolkningen må klare seg på mindre enn én dollar dagen, og er skeptisk til en del av tallstørrelsene regjeringen omgir seg med. Opposisjonspolitikeren baserer seg derfor på samtaler med en rekke velgere i ulike distrikter.

– Vi vet egentlig ikke hvor stor arbeidsstyrken og arbeidsledigheten er i dette landet, og mitt inntrykk er at heller ikke regjeringen vet det, sier Zewdie. ■

Finanskrisen kastet flere ut i fattigdom

Som følge av den globale finanskrisen vil 64 millioner flere mennesker leve i ekstrem fattigdom ved slutten av 2010 (under 1,25 dollar om dagen) enn hva tilfellet hadde vært uten krise. Samtidig vil myndighetene være dårligere rustet til å gjøre noe med dette på grunn av sviktende inntekter, anslår Verdensbanken i en rapport.

– Akkurat nå som sterkere tiltak trengs for å beskytte sårbare mennesker, vil noen regjeringer bli nødt til å trappe ned eksisterende programmer, sier Andrew Burns i Verdensbanken.

Verdens bruttonasjonalprodukt falt med 2,2 prosent i 2009, men er ifølge Verdensbanken ventet å øke med 3,2 prosent i 2010. Den sterkeste veksten er ventet i utviklingsland. Men prognosene er usikre, og veksten ventes å sakke farten etter hvert som statlige krisetiltak utløper.

Selv om banken ventet sterkere økonomisk vekst i utviklingslandene, vil den dempes av strammere betingelser på de internasjonale finansmarkedene. Verdensbanken anbefaler utviklingsland å styrke sine lokale kapitalmarkeder for å motvirke dette. ■

Tar klima-kaka

Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) skal fremme prosjekter som fører til reduserte klimegassutslipp i utviklingsland. Men to tredjedeler av CDM-prosjektene er dominert av India, Kina og Brasil, mens Afrika kun står for to prosent av alle registrerte CDM-prosjekter, ifølge analyseselskapet Point Carbon. ■

Venter med friskmeldingen

Dominique Strauss-Kahn, direktør for Det internasjonale pengefondet (IMF), advarer mot å trappe ned statlige tiltak mot finanskrisen for tidlig. Verdensøkonomien vokser etter fjorårets nedtur, men veksten er i stor grad drevet av offentlige stimuli.

– Hvis vi går ut for sent, vil den offentlige gjelden bli større. Men hvis vi går ut for tidlig, risikerer vi en dobbel resesjon. Om det skulle skje, vet jeg ikke hva vi kan gjøre fordi vi allerede har brukt alle verktøylene, uttalte Strauss-Kahn under World Economic Forum i Davos. ■

Vil ha penger til tusenårs mål

Privat sektor må på banen for å fremme FN's tusenårs mål fram mot 2015, sier paneldeltakere på World Economic Forum i den sveitsiske byen Davos, etter at verdens bistandsbudsjetter har skrumpet inn som følge av økonomisk krise.

– Mangel på finansiering har ingenting å gjøre med resesjonen, det har å gjøre med vanskjøtsel, mener Jeffrey Sachs, FN's spesialrådgiver om tusenårs målene, som mener at det som mangler er noen promille av de fleste lands BNP. ■

IMF vil ha klimafond

Verden må benytte gjenoppbyggingen etter den økonomiske krisen til å skifte til en lavkarbonøkonomi. Men fattige land har begrenset evne til å betale for klimatiltak siden mange sliter med høy gjeld og virkningene av finanskrisen, mener Dominique Strauss-Kahn (bildet), leder for Det internasjonale pengefondet IMF.

IMF lanserer nå ideen om et fond som skal bistå de fattige landene med opptil hundre milliarder dollar i året. IMF vil diskutere mulighetene for å finansiere et slike fond med finansministre og sentralbanker, og ventes å lansere forslag til finansiering av fondet i nær fremtid. ■

Venter sterk vekst i Afrika

Afrikas økonomi anslås å ville vokse 4,3 prosent i 2010, ifølge anslag fra FN-organisasjonen Uneca og den Afrikanske union.

I 2009 vokste Afrikas økonomi 1,6 prosent. Det er mer enn de fleste rike land, men på grunn av befolkningsvekst falt likevel kontinentets brutto nasjonalprodukt per innbygger.

– Vi trenger strukturer som fremmer produksjon, sysselsetting og handel slik at våre små og fragmenterte økonomier blir sterke, mangfoldige og robuste. Da kan de skape sysselsetting for sine befolkninger, sier Uneca-topp Abdoulie Jannah til AFP. ■

Investerer i afrikansk telekom

Investeringer i den afrikanske telekomsektoren ventes å øke til over 70 milliarder dollar innen 2012, godt over de 55 millionene investorer forpliktet seg til i 2007, ifølge den internasjonale telekommunikasjonsunionen (ITU).

– Privat sektor trenger nå forutsigbare reguleringer, der spillereglene er klare og ikke blir forandret i løpet av spillet, sier ITUs generalsekretær Hamadou Toure til Reuters.

Organisasjonen anslår at 42 prosent av Afrikas befolkning har mobiltelefon, mens bare åtte prosent har tilgang til internett. ■

Swahili-kulturens førstedame

Av Victoria Buhanza

KULTUR

Vi har tidligere omtalt fenomenet Bi Kidude i denne spalten, men nå er det på tide med en ny oppdatering. Den fargerike sangerinnen, trolig nær eller over 100 år gammel, er nemlig mer i vinden enn noen gang. Det store spørsmålet er nå om hun nok en gang dukker opp på scenen under Zanzibars store musikkfestival «Sauti ya Busara» midt i februar. Hun står i skrivende stund ikke på programmet, men de fleste venter at hun også i år hopper opp på scenen med tromme mellom beina og skaut på hodet.

Dokumentarfilmen «As Old as my Tongue» gir et nærgående portrett av myten og livet til Bi Kidude. Ikke minst beskriver den Kidude som kvinnelig kunstner og aktivist på et øysamfunn med sterke muslimske tradisjoner. Filmen beskriver også hvordan Bi Kidude sitter igjen som en nokså ensom og pengeløs person trass i mange internasjonale konserter og plateutgivelser. Pengene hun har tjent har hun stort sett gitt bort.

Bi Kidudes jordnære image har gjort henne streddersydd til rollen som supermodell under «Swahili Fashion Week» som nylig ble avviklet i Dar es Salaam. Den lokale motedesigneren Mustafa Hassanali har utstyrt Bi Kidude med siste mote i afrikanske khangaer (stoff med trykk som knyttes rundt livet, rundt hodet eller brukes til å bære barn i). Hassanali lager mange fantasifulle kreasjoner av disse fargerike stoffstykkene, og han er spesielt ute etter å finne swahili-rottene i mønstre, design og farger. Swahili-kulturen finnes langs kysten i Tanzania og Kenya, og har påvirkning fra sjøfarende folk både fra Afrikas

Bi Kidudes stjernestatus vokser stadig.

FOTO: MWANZO L. MILLINGA

SETT FRA SØR

Victoria Buhanza er frilansjournalist i Dar es Salaam, Tanzania.

østkyst, arabiske land, India og Europa. Denne kulturen er innvevd i språket swahili.

– Mens India har sine sarier og Japan kimono har vi i Tanzania

khangaen, sa Bi Kidude mens hun forlot scenen med slengkyss og vinking under moteuka. Applausen vil ingen ende ta.

Bi Kidude er en myte. Både som musiker og en muslimsk kvinne med et helt spesielt liv. Hennes alder har aldri blitt stadfestet og hennes livshistorie er en blanding av fiksjon og fakta. Det er klart at hun begynte som musiker og sanger på 1920-tallet hjemme på Zanzibar.

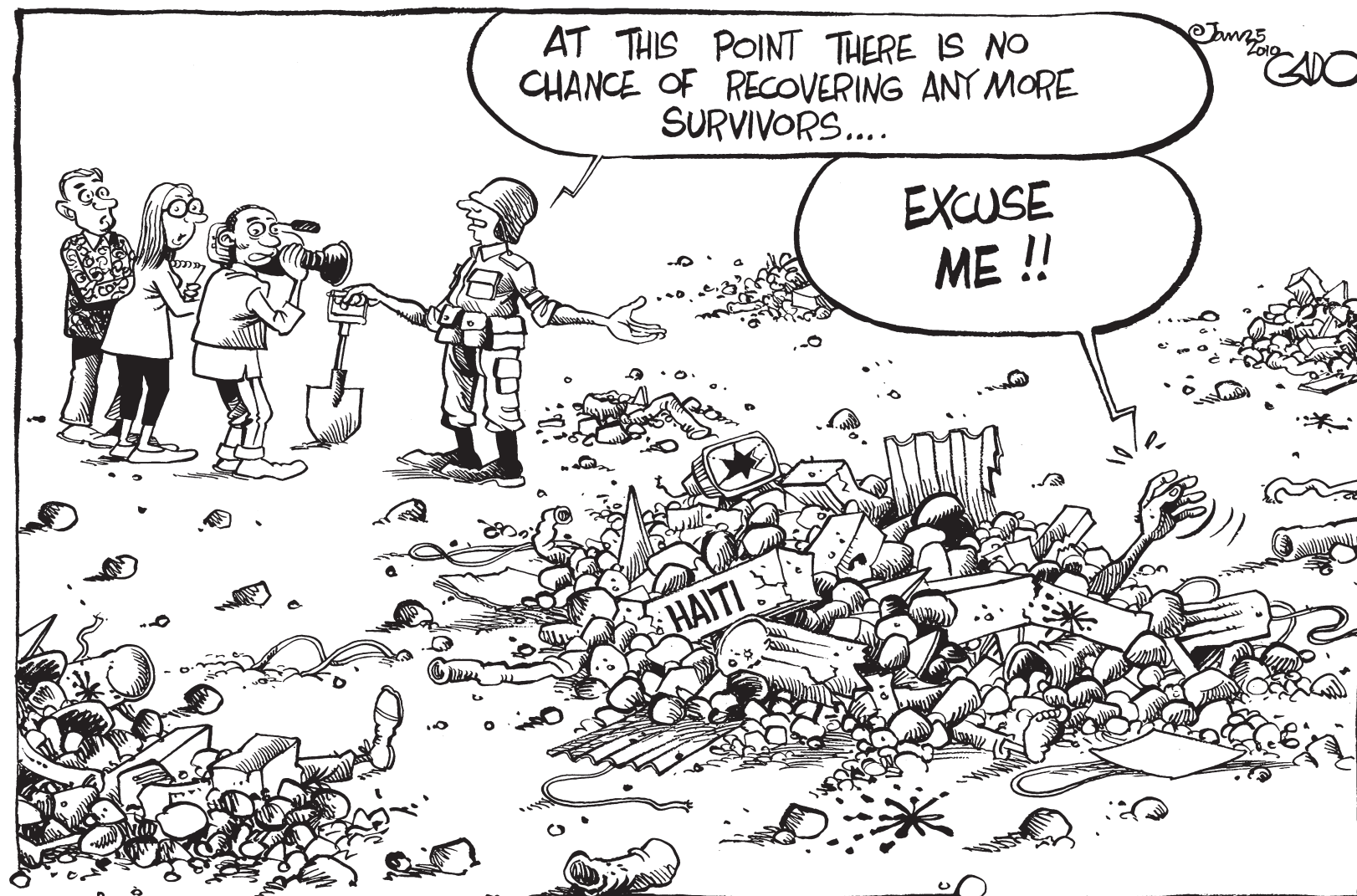
Hun lærte mange av sangene av Siti bint Saad, en pioner innen taarab-musikken på Zanzibar. 13 år gammel rømte hun fra et arrangert ekteskap på Zanzibar, og livnærte seg som sanger, trommeslager, hennamal og healer på fastlands-Tanganyika. Hun har fortalt at hun gikk landet, som i areal er fire ganger så stort som Norge, på kryss og tvers flere ganger. Igjen måtte Bi Kidude rømme fra et ulykkelig ekteskap, denne gang på en dhow nordover langs kysten til Egypt. Her slo Bi Kidude igjennom som sanger i danseband på 1930-tallet. På 1940-tallet kom hun tilbake til Zanzibar og slo seg ned i enkle kår på øyene.

Bi Kidude er muslim og har også vært opptatt av tradisjonelle ritualer på Zanzibar. Men hun har aldri tilpasset seg tradisjonelle muslimske kvinneidealer. I Egypt kastet hun sløret og barberte hodet. Som musiker lever hun opp til rock'n roll-myten. Hun røyker, drikker, flørter og danser vilt.

Bi Kidude har et spesielt forhold til «unayago», et ritual som hører til unge jenters inntreden i voksenlivet. Gjennom musikk og dans, med unge jenter som eksklusivt publikum, viser Bi Kidude hva som skal til for å skape et godt samliv mellom mann og kvinne. Hun synger også om farene for seksuelt misbruk og undertrykking.

Musikken til Bi Kidude har inspirert mange, ikke minst den store skaren av rappere og hiphopere i Øst-Afrika. Bi Kidudes direkte språk og hennes blanding av prat og sang gjør henne til en ur-rapper. Hun har også vært en fornyer av taarab-musikken, som er typisk for Zanzibar og reflekterer øyenes arabiske påvirkning. ■

GADOS VERDEN

Tanzanianeren Godfrey Mwampembwa, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

